

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přirodovědecká fakulta

Katedra geografie

Tomáš MIČKA

**JIHLAVA A JEJÍ ZÁZEMÍ: REGIONÁLNĚ GEOGRAFICKÁ
STUDIE (SE ZAMĚŘENÍM NA ANALÝZU VÝVOJE A STRUKTURY
OBYVATELSTVA, HOSPODÁŘSTVÍ A TRHU PRÁCE)**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením Doc.
RNDr. Václava Touška, CSc. a všechny použité zdroje jsem uvedl v seznamu literatury.

Olomouc, 7. května 2010

.....

podpis

Rád bych tímto poděkoval Doc. RNDr. Václavu Touškovi, CSc. za rady a připomínky při psaní této bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za ochotu a trpělivost, s níž odpovídal na mé dotazy k citování zdrojů. V neposlední řadě děkuji také lidem v mém okolí za trpělivost a ohledy, které na mě brali po dobu vzniku této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš MIČKA**

Studijní program: **B1301 Geografie**

Studijní obor: **Regionální geografie**

Název tématu: **Jihlava a její zázemí: regionálně geografická studie (se zaměřením na analýzu vývoje a struktury obyvatelstva, hospodářství a trhu práce)**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zpracování části regionálně geografické studie o městě Jihlava a jeho nejbližším zázemí. Struktura práce 1. Úvod (obsahující i vlastní formulaci dílčích cílů práce) 2. Přehled literatury k řešené problematice 3. Zdroje dat a zvolená metodika 4. Vymezení studovaného území 5. Historický vývoj studovaného území (s důrazem na vývoj administrativního členění po roce 1848) 6. Stručná fyzickogeografická charakteristika 7. Obyvatelstvo, jeho vývoj a struktura, migrace 8. Hospodářství, transformace, největší zaměstnavatelé 9. Trh práce, dojíždka za prací 10. Hlavní závěry Shrnutí (v angličtině) Kontrolní etapy 1. Kapitoly 2., 4. 5. a 6. do 31.12.2009 2. Analýza obyvatelstva do 28.2.2010 3. Analýza hospodářství do 31.3.2010 4. Analýza trhu práce a závěry do 30.4.2010 Rozsah grafických prací: Zhruba 25 tabulek, grafů a kartogramů (kartodiagramů) Rozsah průvodní zprávy: 40 až 50 stran textu včetně příloh

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 10 000 - 12 000 slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

a) publikace i články týkající se studovaného území b) učební texty věnované alespoň okrajově problematice metod sociálněgeografického výzkumu (např. Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. Ekonomická a sociální geografie. Nakladatelství A. Čeněk, 2008)

Vedoucí bakalářské práce: Doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 6. října 2009
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2010

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 7. října 2009

OBSAH

1	ÚVOD	6
2	PŘEHLED LITERATURY, ZDROJŮ DAT A METODIKA	6
2.1	LITERATURA A ZDROJE DAT	6
2.2	METODIKA.....	8
3	VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ	10
4	FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	13
5	HISTORICKÝ A SPRÁVNÍ VÝVOJ ÚZEMÍ	14
5.1	HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ	14
5.2	HISTORICKÝ VÝVOJ MĚSTA JIHLAVY	15
5.3	SPRÁVNÍ VÝVOJ ÚZEMÍ PO ROCE 1848	17
6	OBYVATELSTVO.....	20
6.1	DLOUHODOBÝ VÝVOJ OBYVATELSTVA	20
6.2	PŘIROZENÝ A MIGRAČNÍ POHYB OBYVATELSTVA V LETECH 2001 – 2008.....	23
6.3	STRUKTURA PODLE VĚKU A POHLAVÍ	28
6.4	STRUKTURA PODLE VZDĚLÁNÍ	30
7	HOSPODÁŘSTVÍ.....	32
7.1	DOPRAVA	32
7.2	ZEMĚDĚLSTVÍ.....	33
7.3	PRŮMYSL A STAVEBNICTVÍ.....	35
7.4	SLUŽBY.....	39
8	TRH PRÁCE	40
8.1	TYPLOGIE OBCÍ PODLE OBSAZENÝCH PRACOVNÍCH MÍST.....	40
8.2	VÝVOJ NA TRHU PRÁCE OD ROKU 2001.....	41
8.3	VÝVOJ MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI.....	43
9	ZÁVĚR.....	45
	SUMMARY	47
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	48
	SEZNAM PŘÍLOH.....	53

1 ÚVOD

Hlavním cílem této bakalářské práce je popsat a analyzovat vývoj a strukturu obyvatelstva, hospodářství a trh práce na Jihlavsku.

Město Jihlava je mým rodištěm, dění v něm a jeho okolí, zejména v průmyslu a dopravě, sleduji již několik let. Příčinou mé volby tohoto tématu je přání zjistit ze statistických a jiných zdrojů stav obyvatelstva, ekonomiky a trhu práce a vztahy, které panují v oblasti, z níž přibližně 1/3 byla ještě v roce 1989 součástí jediného města – tzv. „Velké Jihlavy“.

Město Jihlava leží na historické zemské hranici, která byla uznávána až do konce 2. světové války, takže se přirozená spádová oblast Jihlavy jako administrativního centra začala na české straně hranice utvářet poměrně pozdě. Širší okolí bylo pod jihlavský okres zařazeno teprve reformou z roku 1960. Po roce 1989 zůstala Jihlava okresním městem. S příchodem zahraničních investic se začala zvětšovat i oblast, z níž lidé dojížděli do města za prací. Nejvýznamnější investicí v tomto směru byl příchod firmy Bosch, jejíž podnik začínal v roce 1993 s cca 80 zaměstnanci a v roce 2000 už dával práci více než 2 000 lidem. Právě pracovní dojíždka do Jihlavy je faktorem, vymezujícím území řešené v této práci.

2 PŘEHLED LITERATURY, ZDROJŮ DAT A METODIKA

2.1 Literatura a zdroje dat

Pro vymezení řešeného území jsem využil publikaci Českého statistického úřadu Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 – dojíždka do zaměstnání a škol – okres Jihlava.

Při zpracovávání fyzicko-geografické charakteristiky jsem použil mapy a publikace Demek, V. a kol. (1987), Vlček, V. a kol. (1984), Quitt, E. (1975), Čech L., Šumpich J., Zabloudil V. a kol. (2002) a mapu taxonomického klasifikačního systému půd ČR (TKSP ČR) (CENIA, 2005 – 2010). První uvedená obsahuje mapu geomorfologických jednotek a jejich charakteristiku do úrovně okrsků. Z publikace Vlček, V. a kol., 1984 byly čerpány údaje o vybraných vodních tocích a nádržích regionu. Pro charakteristiku klimatu oblasti byla využita mapa Klimatické oblasti ČSR. Kniha Čecha, L., Šumpicha, J., Zabloudila, V. a kol. Jihlavsko z edice Chráněná území ČR obsahuje kromě informací o chráněných lokalitách také přehledné fyzickogeografické charakteristiky okresů.

Literaturu k historickému vývoji regionu lze rozdělit do několika částí. Křesadlo, K. (1992) popisuje převážně dějiny města. Pisková, R. a kol. (2009) se ve své knize zaměřuje na vývoj Jihlavy od pravěku po 21. století, Jaroš, Z. (2001) pak spíše na hospodářské dějiny města. O administrativním vývoji okrajových částí regionu před rokem 1848 informují publikace o vybraných obcích, například Paulusová, J., Borecký, J. (2001) či Kváš, J. (1968). O systému veřejné správy před rokem 1848 pak Starý, M. (2007). Změny veřejné správy po roce 1848 na

celostátní úrovni popisují ve svých knihách například Schelle, K. (2008) či Kocourek, L. (2007). Informace o administrativním vývoji obcí jihlavského okresu lze nalézt v Vobr, J., Kubíček, J. (1988), kde je tento vývoj přehledně popsán a je zde zachycen i vývoj jednotlivých obcí. Nejnázornějším zdrojem informací o vývoji Jihlavska a územních celků, jejichž byla Jihlava centrem, je svazek číslo 8 Historického atlasu měst České republiky s celkem 28 mapami, které přehledně zobrazují vývoj oblasti, a doprovodným textem.

Pro analýzu dlouhodobého vývoje počtu obyvatel byla použita publikace Českého statistického úřadu Historický lexikon obcí České republiky (Kolektiv autorů Českého statistického úřadu, 2006), konkrétně jeho I. dílu, odkud jsou citovány údaje o počtu a vývoji obyvatelstva.

Zdrojem pro analýzu pohybu obyvatelstva byla Databáze demografických údajů za obce ČR (ČSÚ, 2009a). Ta obsahuje mimo informací o přirozeném a migračním přírůstku také stav obyvatel k 1.1. a 31.12. let 1971 – 2008 (případně let samostatné existence obce). Mimo to obsahuje také údaje o územních a správních změnách v jednotlivých obcích. Pro zobrazení věkové struktury obyvatelstva Jihlavska a České republiky v roce 2008 byly použity publikace krajské reprezentace ČSÚ v kraji Vysočina „Věkové složení obyvatel kraje Vysočina podle obcí k 31.12. 2008“ (ČSÚ Vysočina, 2009b) a ČSÚ „Věkové složení obyvatelstva v roce 2008“ (ČSÚ, 2009c). Pro zobrazení věkové publikace obou území v roce 2001 pak publikace Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3. 2001 – Pramenné dílo (ČSÚ, 2005b) a Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3. 2001 – okres Jihlava (ČSÚ, 2003a). Zmíněných publikací ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3. 2001 (SLDB 2001) bylo využito i při zpracovávání kapitoly o vzdělanostní struktuře. Zdrojem informací o struktuře podle pohlaví byla publikace ČSÚ Vysočina „Počet obyvatel v obcích Vysočiny“ (ČSÚ Vysočina, 2009a).

Popis situace na trhu práce byl proveden s využitím dat o nezaměstnanosti, která jsou k dispozici na Integrovaném portálu MPSV. Zde jsou dostupné statistiky nezaměstnanosti, zaměstnanosti cizinců, absolventů škol, data o rekvalifikacích a dalších. Pro potřeby této bakalářské práce bylo využito zejména údajů o nezaměstnanosti z územního hlediska (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR). Pro popis situace na trhu práce a vývoje u nejvýznamnějších zaměstnavatelů byly využity publikace „Analýza stavu a vývoje trhu práce v kraji Vysočina“ z let 2001 - 2004 a „Zprávy o situaci na trhu práce v okrese Jihlava“ z let 2005 – 2009 (Úřad práce v Jihlavě, 2002 až 2010), dostupné na webových stránkách Úřadu práce v Jihlavě. Pro typologii obcí na základě poměru obsazených pracovních míst a počtu zaměstnaných obyvatel byla data získána z publikací ze SLDB 2001 a publikace o dojížděcí do zaměstnání a do škol podle SLDB 2001.

Údaje o počtech zaměstnanců a zaměření jednotlivých firem byly získány z databáze HBI, dostupné na webové adrese www.hbi.cz. Zde lze pomocí rozšířeného vyhledávání dohledat firmy podle regionu či obce, počtu zaměstnanců, obratu a dalších parametrů. Další informace o zaměření, výrobě a historii firem byly získány z internetových stránek firem a jsou

ocitovány v textu. Informace o službách v obcích (školy, zdravotnická zařízení apod.) byla získána z MOS - Městské a obecní charakteristiky ČSÚ (ČSÚ, 2008). Data o podílu osob zaměstnaných v daném sektoru ekonomiky byla získána z publikace Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Jihlava (ČSÚ, 2003a) z tabulky B.7.

2.2 Metodika

Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel byl popsán jednak absolutními hodnotami, jednak bazickými a řetězovými indexy. U bazických indexů se první hodnota považuje za 100 % a další relativní hodnoty se počítají ve vztahu k ní. Základ je tedy vždy počet obyvatel v roce 1869 a ostatní hodnoty jsou podílem populace daného roku a populace roku 1869. Naproti tomu u řetězových indexů se tyto hodnoty počítají vždy k předchozí hodnotě. Výsledek je tedy podílem počtu obyvatel v daném roce a počtu obyvatel v roce předcházejícím. Dále zde bylo využito komparativní metody při porovnávání vývoje na Jihlavsku se situací v České republice a kraji Vysočina

Pro popis pohybu obyvatelstva bylo využito absolutních i relativních hodnot. Z absolutních jsou to přirozené přírůstky, celkové přírůstky a migrační salda. Přirozené přírůstky jsou součtem počtu narozených a počtu zemřelých za jednotku času, migrační salda součtem vystěhovalých a přistěhovalých za jednotku času a celkový přírůstek je součtem přirozeného přírůstku a migračního salda. V relativních hodnotách byly vyjádřeny hrubé míry porodnosti a úmrtnosti. Hrubá míra porodnosti znamená počet narozených na 1 000 obyvatel středního stavu, je tedy udávána v ‰. Hrubá míra úmrtnosti pak znamená počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu a je taktéž udávána v ‰. Relativní hodnoty byly využity i pro konstrukci Webbova diagramu, kdy „souřadnice x“ jednotlivých obcí jsou přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel středního stavu obce a „souřadnice y“ jsou migrační saldo na 1 000 obyvatel středního stavu obce. Obce jsou podle své pozice v tomto diagramu zařazeny do typů A – H. Vlastnosti jednotlivých typů jsou znázorněny v následující tabulce:

typ	přirozený přírůstek (P)	migrační saldo (M)	poměr přirozeného (P) a migračního (M) přírůstku	celkový přírůstek (C)
A	$P > 0$	$M \leq 0$	$P > -M$	$C > 0$
B	$P > 0$	$M > 0$	$P \geq M$	$C > 0$
C	$P \geq 0$	$M > 0$	$P < M$	$C > 0$
D	$P < 0$	$M > 0$	$-P \leq M$	$C \geq 0$
E	$P < 0$	$M \geq 0$	$-P > M$	$C < 0$
F	$P < 0$	$M < 0$	$-P \geq -M$	$C < 0$
G	$P \leq 0$	$M < 0$	$-P < -M$	$C < 0$
H	$P > 0$	$M < 0$	$P \leq -M$	$C \leq 0$

Poznámka: případ, kdy je přirozený i migrační přírůstek nulový, řadíme do typu A

Věková struktura je popsána na základě dvou hlavních ukazatelů – podílu jednotlivých věkových skupin na celkové populaci a pomocí indexu stáří. Index stáří je relativní hodnota, udávaná v ‰, která se vypočítá jako podíl mezi počtem osob ve věku 65 a více let a počtem

osob ve věku 0 až 14 a výsledek se vynásobí 100. Výsledek vyšší než 100 znamená, že osob v poproduktivním věku je více než osob mladších 15 let.

Pro popis struktury podle pohlaví bylo užito indexu feminity a koeficientu feminity. Index feminity udaný v ‰ vyjadřuje počet žen na 1 000 mužů. Výpočet je podíl počtu žen a počtu mužů vynásobený 1 000. Výsledek vyšší než 1 000 značí převahu žen v místě. Koeficient feminity udává podíl žen na populaci. Vypočítá se jako podíl počtu žen a celkové populace vynásobený 100. Výsledek je v ‰.

Vzdělanostní struktura je vyjádřena podílem skupin dosaženého vzdělání na populaci obcí starších 15 let. Dosažené vzdělání je rozděleno do čtyř skupin – základní a nižší (zahrnuje i osoby s neukončeným vzděláním a bez vzdělání a část „nezjištěno“¹), střední bez maturity, střední s maturitou (zahrnuje i nástavbové a vyšší odborné vzdělání) a vysokoškolské (zahrnuje i vědeckou přípravu).

Typologie obcí podle pracovní funkce byla vytvořena na základě podílu mezi počtem obsazených pracovních míst (OPM) v obci a počtem zaměstnaných obyvatel obce. Počet obsazených pracovních míst v obci získáme tak, že od součtu zaměstnaných (Z) a dojíždějících (D) odečteme počet vyjíždějících (V) z obce za prací. Výsledný vzorec tedy je $OPM = Z - V + D$. Obsazená pracovní místa poté dělíme počtem zaměstnaných (OPM / Z) a podle výsledné hodnoty přiřadíme obci danou funkci.

do 50	výrazně obytná
51-75	obytná
76-100	obytně-pracovní
101-125	pracovně-obytná
126-150	pracovní
nad 150	výrazně pracovní

Klasifikace obcí podle ekonomické aktivity je vytvořena na základě podílu jednotlivých sektorů na celkové zaměstnanosti. Přesné vlastnosti typů obcí jsou uvedeny v následující tabulce.

¹ byla přijata hypotéza, že osoby, které neuvedly své nejvyšší dosažené vzdělání, spadají pravděpodobně do nejnižší kategorie

typ obce		podmínky		
		primér (%)	sekundér (%)	terciér (%)
monofunkční	zemědělská	≥ 75	< 25	< 25
	průmyslová	< 25	≥ 75	< 25
	obslužná	< 25	< 25	≥ 75
bifunkční	zemědělsko-průmyslová (I. > II.)	≥ 25	≥ 25	< 25
	zemědělsko-obslužná (I. > III.)	≥ 25	< 25	≥ 25
	průmyslově-zemědělská (II. > I.)	≥ 25	≥ 25	< 25
	průmyslově-obslužná (II. > III.)	< 25	≥ 25	≥ 25
	obslužně-zemědělská (III. > I.)	≥ 25	< 25	≥ 25
polyfunkční	obslužně-průmyslová (III. > II.)	< 25	≥ 25	≥ 25
	zemědělská (I. > II. a III.)	> 25	> 25	> 25
	průmyslová (II. > I. a III.)	> 25	> 25	> 25
	obslužná (III. > I. a II.)	> 25	> 25	> 25

Při popisu hospodářství je uvedeno, kolik procent ekonomicky aktivních obyvatel daný sektor v roce 2001 zaměstnával. Tyto údaje jsou vypočteny na základě citovaných dat. Primér zahrnuje zemědělství, lesnictví a rybolov, sekundér zahrnuje průmysl a stavebnictví a terciér zahrnuje obchod, opravy, dopravu, telekomunikaci a ostatní služby. Počty osob, které byly zapísány jako „nezjištěno“ byly proporcionálně rozděleny do ostatních kategorií².

3 VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

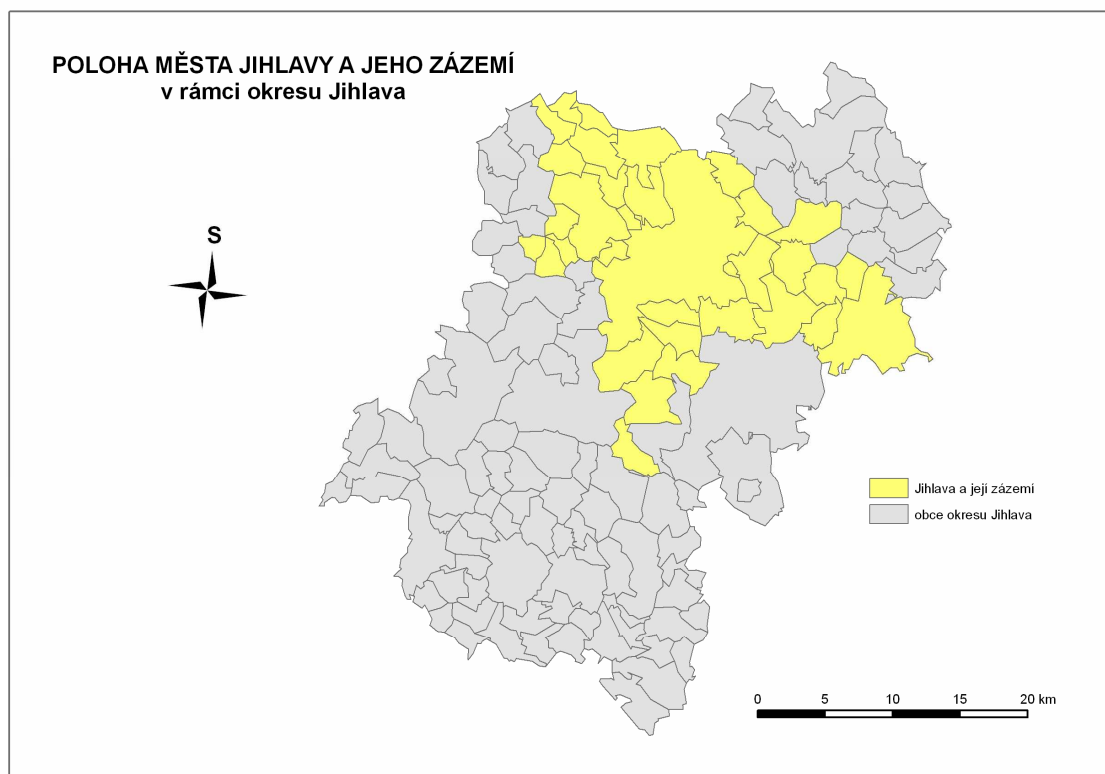
Územím, řešeným v této práci, je město Jihlava a jeho zázemí (dále Jihlavsko). Vymezení bylo provedeno na základě publikace ČSÚ Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 – dojíždka do zaměstnání a škol – okres Jihlava. Kritérium pro vymezení byla hranice 50 % zaměstnaných obyvatel dané obce, kteří dojíždí za prací do Jihlavy. Toto kritérium splnilo celkem 32 obcí (3 městyse a 29 vsí) a samotné město Jihlava. Tak vzniklo souvislé území, které se rozkládá poblíž hlavních dopravních tahů. Omezeno je zázemím sídel s většími zaměstnavateli, například Polnou, Kostelcem u Jihlavy či Třeští.

Vymezené území se nachází v severní části okresu Jihlava, okrajové obce řešeného území sousedí se všemi ostatními okresy kraje Vysočina (na západě s okresem Pelhřimov, na severu s okresem Havlíčkův Brod a na východě s okresy Žďár nad Sázavou a Třebíč), všechny obce patří do SO ORP Jihlava a většina spadá do SO POÚ Jihlava³, pouze obce Jamné a Věžnice patří do působnosti POÚ Polná.

² byla přijata hypotéza, že struktura „nezjištěných“ je stejná, jako struktura ostatních ekonomicky aktivních obyvatel

³ SO ORP = správní obvod obce s rozšířenou působností, SO POÚ = správní obvod pověřeného obecního úřadu

Obr. č. 1: Poloha města Jihlavy a jeho zázemí v rámci okresu Jihlava

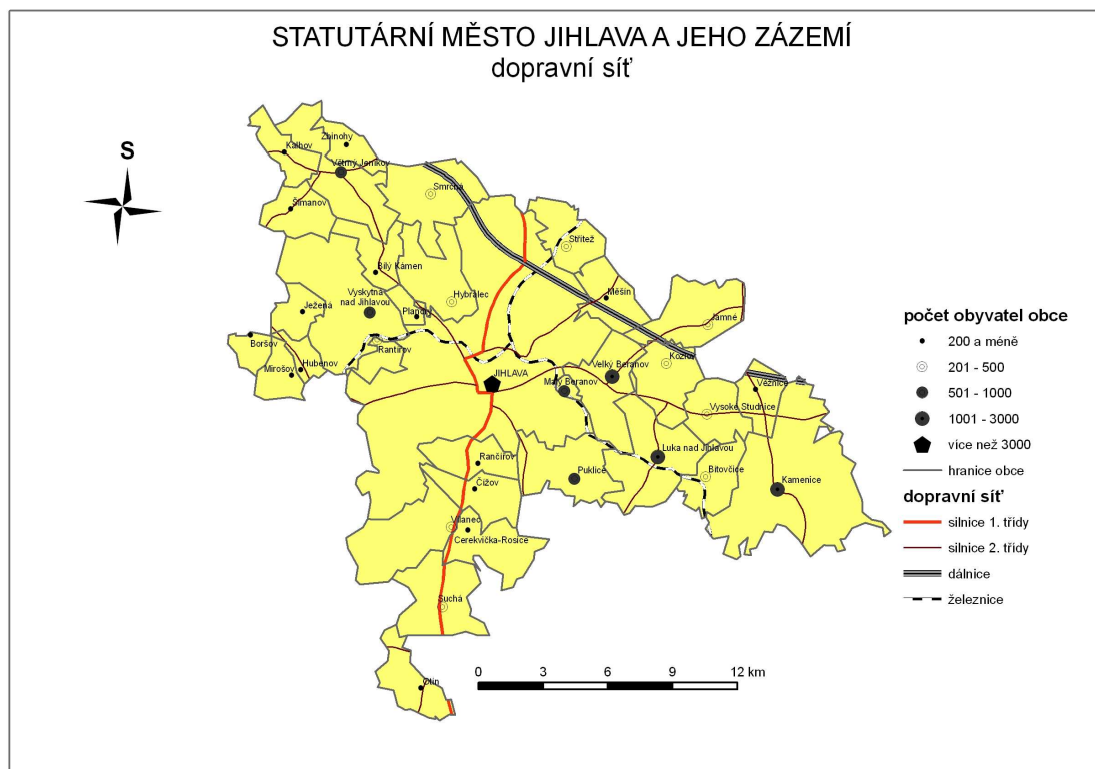

Zdroj: Mapový podklad ArcČR, vlastní úpravy

Řešené území se skládá z 33 obcí se 70 katastrálními územími. Jihlava samotná se dělí na 16 částí města (Jihlava, Antonínův Důl, Červený Kříž, Henčov, Heroltice, Horní Kosov, Hosov, Hruškové Dvory, Kosov, Pávov, Pístov, Popice, Sasov, Staré Hory, Vysoká, Zborná) s 19 katastrálními územími (shodná s částmi města, část obce Jihlava zahrnuje katastrální území Bedřichov u Jihlavy, Helenín, Jihlava a Pančava). (WEBHOUSE, 1. 8. 2007)

Tvar zkoumaného území je velmi nepravidelný. V dojížděce za zaměstnáním hraje jednu z hlavních rolí dobrá dopravní dostupnost. Jak je patrné z níže uvedeného obrázku, řešené území se rozkládá podle hlavních dopravních tahů v regionu. V severojižním směru podél silnice I/38 směrem na Znojmo, na západ v prostoru mezi silnicemi II/602 směrem na Pelhřimov a II/523 k Humpolci, na východ podle silnice II/602 na Brno a v okolí tří sjezdů z dálnice D1, nacházejících se na v řešeném území, případně v jeho těsné blízkosti, a to exitu 104 Větrný Jeníkov, 112 Jihlava a 119 Velký Beranov. Významnou roli, zejména pro obyvatele Rantířova, Bítovčic či Luk nad Jihlavou, hrají rovněž železniční tratě 225 a 240. (České dráhy, 2008)

Obr. č. 2: Dopravní síť v řešeném území

Zdroj: Mapový podklad ArcČR, vlastní úpravy

K 1. 1. 2009 byl celkový počet obyvatel řešeného území 65 887, z čehož bylo 33 392 žen. Největším sídlem je Jihlava s 51 143 obyvateli. Dalšími většími sídly jsou Luka nad Jihlavou (2 659 obyvatel), Kamenice (1 794 obyvatel) a Velký Beranov (1 300 obyvatel). Pro celý kraj Vysočina je typický velký počet malých obcí do 500 obyvatel. Totéž platí i o řešeném území. Z jeho 33 obcí má 24 méně než 500 obyvatel a pouze čtyři obce mají více než 1 000 obyvatel. Hustota zalidnění Jihlavska činí 181,70 obyvatel / km². Nejvyšších hodnot dosahuje pochopitelně Jihlava (582,15 ob./ km²), ale také Malý Beranov (558,90 ob./ km²). Naopak nejnižší hustota je v obcích Otín (10,88 ob. / km²) a Cerekvička-Rosice (13,57 ob. / km²). (ČSÚ Vysočina, 2009a; ČSÚ, 2009b)

Na území Jihlavska zasahuje několik mikroregionů. Nejvýrazněji Mikroregion Jihlavsko kam patří centrální část řešeného území. Do západní části řešeného území zasahuje Mikroregion Dušejovsko a ve východní části se nachází Mikroregion Loucko. Obce řešeného území, patřící do SO POÚ Polná, patří do Mikroregionu Polensko. Obec Otín v jižní části řešeného území, náleží hned do dvou mikroregionů, a to Mikroregionu Stonařovsko a Mikroregionu Třešťsko. (Krajský úřad kraje Vysočina, 2002 – 2008)

Na řešeném území také působí dvě místní akční skupiny (MAS) zapojené do programu LEADER+. Okolí Luk nad Jihlavou je sdruženo v MAS LEADER – Loucko. Do jižní části Jihlavska zasahuje MAS Třešťsko, kam patří také Otín a Suchá. (SEAL, s. r. o., 2008)

4 FYZIKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Geomorfologické členění řešeného území je popsáno v tabulce (Tab. č. 3). Do samotného území nejvýrazněji zasahují podcelky Humpolecká vrchovina, Jihlavsko-sázavská brázda a Brtnická vrchovina.

Tab. č. 1a.: Geomorfologické členění zázemí Jihlavy (západní a střední část)

Provincie	Česká vysočina	
Subprovincie	Česko-moravská subprovincie	
Oblast	Českomoravská vrchovina	
Celek	Křemešnická vrchovina	Hornosázavská pahorkatina
Podcelek	Humpolecká vrchovina	Jihlavsko-sázavská brázda
Okrsek	1. Jeníkovská vrchovina, 2. Vyskytenská pahorkatina, 3. Čeřínek	1. Dobronínská pánev, 2. Beranovský práh, 3. Jeslovská sníženina, 4. Jihlavská kotlina, 5. Štocký stupeň

Tab. č. 1b: Geomorfologické členění zázemí Jihlavy (východní část)

Provincie	Česká vysočina	
Subprovincie	Česko-moravská subprovincie	
Oblast	Českomoravská vrchovina	
Celek	Křižanovská vrchovina	
Podcelek	Brtnická pahorkatina	
Okrsek	1. Špičák, 2. Kosovská pahorkatina, 3. Puklická pahorkatina, 4. Zašovický hřbet, 5. Řehořovská pahorkatina, 6. Čechtínská vrchovina, 7. Otínská pahorkatina	

Zdroj: DEMEK, J. (1987)

Nadmořské výšky v řešeném území se pohybují mezi 450 – 713 m nad mořem. Nejnížší nadmořská výška je v místech, kde řeka Jihlava opouští řešené území u obce Kamenice, a nejvyšším bodem je vrch Strážník v Jeníkovské vrchovině (713 m n. m.). (DEMEK, J., 1987)

Nejvyšší částí je západ území, tvořený Jeníkovskou vrchovinou s masivem Čeříнку. Tyto okrsky odděluje nižší Vyskytenská pahorkatina. Převážná část města Jihlavy se rozkládá v podcelku Jihlavsko-sázavská brázda, zejména v okrsku Jihlavská kotlina. Ta je na jihu omezena Kosovskou pahorkatinou, která od sebe odděluje povodí Jihlávky a Třešťského potoka. Východ území tvoří členité okrsky Brtnické pahorkatiny, které dosahují výšek přes 640 metrů nad mořem. (DEMEK, J., 1987)

Celé řešené území náleží do moldanubika. Západní část, tvořená okrsky Humpolecké vrchoviny, je tvořena žulami a jejich pláštěm. Jihlavsko-sázavská brázda, jih a východ území jsou tvořeny převážně rulami, migmatity a dvojslídnyými žulami, v severní části řešeného území též syenity. (DEMEK, J., 1987)

Nejčastějším půdním typem dle Taxonomického klasifikačního systému půd (TKSP) na Jihlavsku je kambizem, konkrétně subtypy kambizem typická (střed, jih a východ území) a kambizem dystrická (vyšší polohy v západní části území). V okolí vodních toků se vlivem vyšší hladiny podzemní vody vytvořila fluvizem glejová a gleje. Ve vyšších polohách (na svazích

Čeříнку a Velkého Špičáku) se vyskytuje typická lesní půda – podzol kambizemní. (CENIA, 2005 – 2010)

Jihlavskem prochází rozvodí mezi úmořními Černého a Severního moře. Do Černého moře odvádí vodu řeka Jihlava, odvodňující jižní a centrální část území, s přítoky Jihlávku (pravostranný) a Smrčenským a Maršovským potokem (levostranné). V řešeném území vzniká (soutokem nebo pramení) několik toků, patřících do povodí Sázavy (úmoří Severního moře). Nejvýznamnějšími jsou na západ odtékající Hejnický potok a severním směrem odtékající Úsobský potok, Zlatý potok a Šlapanka. Zásobování obcí pitnou vodou probíhá většinou z podzemních zdrojů, nejvýznamnějším povrchovým zdrojem je vodní nádrž Hubenov, zdroj pitné vody pro Jihlavu, na Maršovském potoce s umělým přívodem vody z Jedlovského a Jiřínského potoka. Její zásobní objem činí 2,39 milionů m³ a celkový objem dosahuje 3,38 mil. m³ vody. Na Jihlavsku se dále nachází několik menších vodárenských nádrží a mnoho přírodních koupališť (např. Pávovský v Jihlavě). V mnoha obcích se také nacházejí menší obecní rybníky či požární nádrže. (VLČEK, V., 1984; Povodí Moravy, s. p., 2008)

Řešené území náleží dle Quitta, E. (1975) do tří klimatických oblastí. Většinu zabírá mírně teplá oblast MT 3. Východní část území, zejména Luka nad Jihlavou a Bítovčice, pak náleží do oblasti MT 5. Do katastrů obcí Hubenov a Mirošov na svazích Čeříнку zasahuje chladná oblast CH 7. Průměrná roční teplota se v centrální a jižní části řešeného území pohybuje mezi 6,5 – 7°C. Nejvyšších teplot je v řešeném území dosahováno v červenci. Průměrné hodnoty se pohybují mezi 16 a 17°C. Mezi dubnem a říjnem mohou teploty dosahovat místy i přes 30°C. Nejchladnějším měsícem bývá leden. Průměrná teplota klesá téměř k -4°C.

5 HISTORICKÝ A SPRÁVNÍ VÝVOJ ÚZEMÍ

5.1 Historický vývoj území

Řešené území se nachází na Českomoravské vrchovině, která byla od pravěku pokryta hustým lesem a ani klimatické podmínky zde nebyly příliš příznivé. Přesto jsou v místech dnešního Jihlavska první archeologické nálezy již z doby neolitu, jedná se však převážně o stopy loveckých výprav. Pravděpodobně již v pravěku vedla touto oblastí dálková cesta, která pravděpodobně vedle od dnešní Vídně prostorem Luk nad Jihlavou, kde přebrodila řeku Jihlavu a směřovala dále na sever k Polabí. (JAROŠ, Z., 2001)

Nejdříve osídlenou částí Českomoravské vrchoviny byla oblast dnešního Třebíčska. Centrální (a výše položené) oblasti byly osidlovány až s rostoucí důležitostí obchodních cest.

Největší význam pro osidlování této části Českomoravské vrchoviny měla Haberská stezka, doložená k roku 1101, která spojovala Prahu (Čechy) s Moravou a dále Vídní. Na této cestě začaly vznikat tzv. etapové osady vzdálené den pochodu. Takovýmto způsobem vznikly například Jihlava či Větrný Jeníkov. (JAROŠ, Z., 2001)

Nově vzniklé osady patřily dvěma význačným panstvím – klášterům Želivskému (česká část) a Třebíčskému (moravská část). Nejstaršími obcemi jsou Luka nad Jihlavou, která připadla třebíčskému klášteru a Větrný Jeníkov (vznikl do roku 1150), jehož území bylo již před jeho vznikem v držení želivského kláštera. (KVÁŠ, J., 1968)

Výrazným mezníkem pro rozvoj regionu byl nález stříbra v okolí Jihlavy kolem roku 1238. Těžba probíhala hlavně v dnešních katastrech obcí Vyskytná, Bílý Kámen, Hybrálec, Smrčná a na území dnešní Jihlavy. Nález stříbra způsobil výraznou imigrační vlnu, především horníků z německých zemí. S dalším rozvojem těžby ještě více stoupal počet německy mluvících přistěhovalců. Tím vznikl tzv. Jihlavský jazykový ostrov⁴. Ten se vyvinul v přibližně 40 km dlouhý a 10 km široký pás obcí, protažený v severojižním směru.. Nejjižnější obcí byl Otín na jihu řešeného území, nejsevernější pak Jilemník východně od Německého Brodu⁵. Z obcí řešeného území sem patřily všechny s výjimkou okolí Větrného Jeníkova a okolí Luk nad Jihlavou. (JAROŠ, Z., 2001)

Již od 14. století se začínalo řešené území „drobit“ do menších panství. Na moravské části vzniklo roku 1350 panství Luka, dále panství Puklice, Jamné a i město Jihlava si vytvořilo své panství nákupem několika okolních vsí. Česká část řešeného území pak až do husitských válek patřila želivskému panství, které poté získal rod Trčků z Lípy. To bylo roku 1454 rozděleno na panství řečické a pelhřimovské, od kterého se roku 1601 oddělilo samostatné panství mirošovské. (PAULUSOVÁ, J., BORECKÝ, J., 2001)

Roku 1509 došlo k drobné změně průběhu hranice, kdy byly obce Henčov, Měšín a Hruškové Dvory, patřící Jihlavě, připojeny k Moravě. Do roku 1620 se jihlavské panství rozrostlo do té míry, že, s výjimkou panství Luka, Větrný Jeníkov, Mirošov a obcí Velký Beranov a Boršov, zahrnovala celé řešené území a šest dalších tehdejších obcí. (Historický ústav Akademie věd ČR ; Muzeum Vysočiny Jihlava ; Státní okresní archiv, 2000; JAROŠ, Z., 2001)

K roku 1848 se na řešeném území nacházelo dvanáct patrimonií. Největší bylo území patřící jihlavskému magistrátu, další byla panství Větrný Jeníkov, Luka, Střítež, Jamné a malá panství o jediné obci (Mirošov, Puklice, Plandry, Velký Beranov, Rantířov). Z panství, jejichž sídlo leželo mimo řešené území, do něj zasahovala patrimonie Nový Rychnov (ves Boršov) a Třebíč (Kamenice).

5.2 Historický vývoj města Jihlavy

Dnešní město Jihlava se nachází ve střední části Českomoravské vrchoviny, která byla kvůli nepříznivým přírodním podmínkám pouze ojediněle osídlená. Nejstarší archeologické

⁴ der Iglauer Sprachinsel – skupina obcí (později cca 70) obydlených převážně německým obyvatelstvem, obklopená českými obcemi

⁵ dnes Havlíčkův Brod

nálezy na území Jihlavy pocházejí z doby bronzové. Významné jsou nálezy z doby okolo roku 300 n. l., kdy byly nalezeny mince, svědčící o existenci dálkové cesty, probíhající tímto územím. (JAROŠ, Z., 2001)

Jihlava byla založena na počátku 12. století jako tržní ves (tzv. etapová osada) na Haberské stezce při brodu přes řeku Jihlavu. Prvním písemným dokladem o existenci vsi Jihlava je Listina biskupa Roberta z roku 1233. Okolo roku 1238 se stala majetkem panovníka. (PISKOVÁ, R., et al., 2009)

Příčinou toho byl nález velkých zásob stříbra, díky kterým se těšila velké pozornosti panovníků. Výstavba nového města probíhala plánovitě a velmi rychle. Již v 60. letech je doložena existence městského opevnění. Od roku 1270 je výstavba města regulována nejstarším stavebním řádem v českých zemích, který byl městu udělen Přemyslem Otakarem II. (JAROŠ, Z., 2001)

Jihlava byla obklopena předměstími a městskými vesnicemi. Předměstí vznikala zejména podle obchodních cest. Městské vsi vznikaly v místech těžby. Šlo o vsi převážně hornické, částečně zemědělské. Tyto vznikaly v místech dnešních obcí Bílý Kámen, Bradlo (zanikla), Hybrálec, Rantířov, Rounek, Vyskytná a v obcích, jež jsou dnes součástí Jihlavy. Do konce 13. století bylo okolí Jihlavy jedním z největších nalezišť stříbra v Evropě. (JAROŠ, Z., 2001; PISKOVÁ, R., et al., 2009)

V souvislosti s těžbou stříbra je nutno zmínit i jihlavské horní právo, které se rozšířilo po celé Evropě a prostřednictvím Španělska i do Latinské Ameriky.

Na konci 14. století již význam těžby poklesl a na její místo se začínají dostávat řemesla, zejména pak soukenictví, pivovarnictví a krejčovství. S rozvojem řemesel je spojeno rostoucí bohatství města a jeho obyvatel. To se projevovalo i nákupy okolních vsí, do kterých se zapojovala i městská rada. Díky tomu si v první polovině 15. století Jihlava vybuodovala panství, které zahrnovalo obce Staré Hory, Horní Kosov, Hosov, Pístov, Sasov, Kosov, Henčov, Hruškové Dvory, Dřevěné Mlýny, Heroltice (vše dnes součástí města), Měšín, Studénky a Rančářov. V roce 1505 jihlavská městská rada vykoupila rychtu a její panství se dále rozrostlo, mimo jiné i o dvůr Otín. (PISKOVÁ, R., et al., 2009)

Z roku 1371 pochází také první zmínka o existenci jihlavského kraje. Je uváděno jeho oddělení od kraje jemnického, ale bez bližších upřesnění. Jeho hranice se ustálily až v průběhu 15. století. (JAROŠ, Z., 2001)

Jihlava sehrála významnou roli během husitských válek, kdy byla husity několikrát neúspěšně obléhána. Ve dnech 5.6. až 20.8. 1436 zde byla dojednána a přijata basilejská kompaktáta. (KŘESADLO, K., 1992)

16. století bývá v dějinách Jihlavy zváno jako „velké“. Do vedení městské samosprávy se dostává podnikatelská vrstva, která vede město k dynamickému obchodnímu rozmachu. Díky tomu se městské panství rozrostlo o další obce, takže se v této době skládalo ze tří městeček a

57 vesnic. Hlavní zisky stále plynuly z řemeslné výroby, zejména ze soukenictví a pivovarnictví. (KŘESADLO, K., 1992)

V 16. století se z dříve katolické Jihlavy stává protestantské město, díky čemuž se v roce 1618 účastnilo povstání proti císaři na straně českých a moravských stavů. Dobyto však bylo již v roce 1620 a byla zahájena rekatolizace jezuitským řádem. V letech 1645 – 1647 byla Jihlava okupována švédskou armádou, což způsobilo výrazný populační a hospodářský úpadek města. Následky Třicetileté války ztratilo město Jihlava tisíce obyvatel a na předválečný stav se populace nedostala ani v roce 1726. V roce 1653 bylo město prohlášeno za pevnost, čímž byl prakticky zamezen další rozvoj vlivem rekonstrukce opevnění a omezení výstavby v blízkosti hradeb. (JAROŠ, Z., 2001)

Od 20. let 17. století je nově vymezen Jihlavský kraj jako jeden ze šesti krajů na Moravě⁶. Z moravských krajů se jednalo o nejmenší kraj, byl tvořen 6 městy a 321 vesnicemi. V 18. století se Jihlava stala významnou křižovatkou císařských silnic Vídeň – Jihlava – Praha a Jihlava – Brno. (JAROŠ, Z., 2001)

Na počátku 19. století v době napoleonských válek byla Jihlava opět střídavě obsazována vojsky. Přesto byla tato doba opět dobou rozkvětu pro řemesla v Jihlavě, zejména soukenictví, kdy Jihlava byla druhým největším producentem v Rakouské monarchii. Vlivný soukenický cech však účinně blokoval stavbu továren na výrobu sukna, díky čemuž se Jihlava výrazně znevýhodnila v době začínající průmyslové revoluce, kdy jihlavské ručně vyráběné plátno nemohlo konkurovat levnějšímu, strojově vyráběnému.

5.3 Správní vývoj území po roce 1848

V roce 1848 došlo ke zrušení feudálního uspořádání a zrušení patrimoniální správy. V letech 1848 – 1850 byla vytvářena nová organizace státní správy. Ta byla schválena již v roce 1849, ale v platnost vstoupila až k 1. lednu 1850. Základní úrovní státní správy se v monarchii staly politické okresy. Těm byly nadřazeny kraje (v Čechách sedm, na Moravě dva) a nad nimi stálo, v této době spíše jen formálně, zemské místodržitelství. (SCHELLE, K., 2008)

K 1. lednu 1850 vznikla ve stanovených městech okresní hejtmanství. Celá moravská část řešeného území se stala součástí jihlavského okresu. Většina obcí ležících na české straně se stala součástí okresu Německý Brod s výjimkou vsí Boršov a Mirošov, které patřily do okresu Pelhřimov. Změny reformy z roku 1855 se dotkly obcí dřívějšího okresu Německý Brod, které byly z většiny zařazeny do nového okresu Polná a okolí Větrného Jeníkova se zařadilo do okresu Humpolec. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

⁶ dalšími byly kraje Brněnský, Uherskohradištský, Přerovský, Olomoucký a Znojenský

V průběhu 50. let 19. století se stále více ukazovaly kraje jako nadbytečné, což vedlo k rozhodnutí o jejich rušení. Politické kraje na Moravě byly zrušeny k 15. listopadu 1860, české kraje byly rušeny postupně mezi lety 1862 – 1868. (KOCOUREK, L., 2007)

V roce 1864 se město Jihlava stalo statutárním městem. Tím bylo vyňato z působnosti okresu a podléhala přímo zemskému místodržitelství. Jihlava se tak zařadila k dalším velkým moravským městům jako Brno či Olomouc, která získala vlastní statut již v roce 1850. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

Další reforma z roku 1869 vrátila administrativní členění regionu zpět do stavu před rokem 1855 s výjimkou přetrvání okresu Polná do roku 1884. Toto členění přetrvало až do vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Jedinou výjimkou vznik okresu Humpolec roku 1910, kam bylo přirazeno okolí Větrného Jeníkova. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

Na konci 60. let 19. století začalo v na území dnešního okresu Jihlava, a tedy i na řešeném území, rozlučování obcí. To se dotklo i samotné Jihlavy. Roku 1867 se od Jihlavy osamostatnily Handlovy Dvory a Dřevěné Mlýny. Další dělení probíhalo ještě v 70. letech.

Ještě před vznikem ČSR došlo na řešeném území ke dvěma „vlnám“ rozlučování obcí, a to v roce 1888, kdy se v jižní části území oddělila obec Cerekvička od Vílance a obce Suchá a Otín od Prostředkovic, a v roce 1912, kdy se obec Boršov oddělila od Hojkova a obce Ježená a Dvorce od Hubenova. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

Po vyhlášení samostatného Československa v roce 1918 zůstalo okresní členění řešeného území zachováno. Stejně tak zůstaly prakticky zachovány i jejich pravomoci. Došlo pouze k několika menším změnám v katastrech obcí, například v roce 1923 se osada Dřevěné Mlýny stala opět součástí Jihlavy. Nejvýznamnější změna v meziválečném období se stala roku 1928, kdy město Jihlava přestalo být statutárním městem a vrátilo se zpět do působnosti okresního úřadu v Jihlavě. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

Výrazné změny v okresní správě proběhly v době existence Protektorátu Čechy a Morava. V této době, aby byl více „scelen“ jihlavský jazykový ostrov, byly k politickému okresu Jihlava přiřčleněny i obce soudních okresů Polná a Štoky (tedy obce politického okresu Německý Brod). Tím byla i porušena historická zemská hranice. Tento stav zůstal do konce války roku 1945, kdy byl obnoven původní stav. Výrazná reforma se odehrála roku 1949. S platností k 1.1. byly zrušeny země a území republiky bylo rozděleno na 19 krajů (bez ohledu na zemskou hranici) v čele s krajskými národními výbory (KNV). Jedním z nově vytvořených krajů byl i kraj Jihlavský. Změn se dočkalo i okresní zřízení. Obce řešeného území nově patřily do čtyř okresů – Jihlava (většina), Humpolec (Větrný Jeníkov a okolí), Havlíčkův Brod (Střítež) a Třešť (Otín). V samostatných obcích byly zřízeny MNV, v Jihlavě vznikl JNV (jednotný národní výbor, sdružující ONV a MNV) a KNV. Roku 1954 však byly JNV pro malou funkčnost zrušeny a v Jihlavě (a ostatních krajských městech) vznikly MěNV (městský národní výbor – pro území města) a ONV pro území okresu. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

Z roku 1949 pochází plán tzv. „Velké Jihlavy“. Tento plán začal být uskutečňován již rok 1951, kdy bylo k Jihlavě připojeno šest okolních obcí. V roce 1951 byla vytvořena nová obec Rantířov, jejíž součástí se staly i Horní Kosov a Hosov (obě dnes součástí Jihlavy). Opačný trend, tedy osamostatňování se, se týkal menších obcí v okolí Jihlavy – v 50. letech se osamostatnily Bílý Kámen, Malý Beranov, Hosov a Horní Kosov. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

Správní reforma z roku 1960 zredukovala počet krajů. Byl zrušen Jihlavský kraj a nově vytvořený jihlavský okres byl zařazen do Jihomoravského kraje. Nový okres Jihlava se podstatně zvětšil. Zahrnoval bývalý jihlavský okres, třeštský okres a části pelhřimovského, humpoleckého a havlíčkobrodského okresu. Tato reforma znamenala poslední výraznější změnu obrysů okresu. Všechny obce řešeného území se tímto staly součástí okresu Jihlava. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

Reformou v roce 1960 byla zahájena rozsáhlejší integrace obcí, která pokračovala i v průběhu 60. let, například dále probíhalo připojování obcí k Jihlavě (1968 Pístov). V 70. letech pak začalo docházet k zřizování společných MNV pro více obcí. V roce 1976 bylo zřízeno hned několik společných MNV – ve Větrném Jeníkově, Lukách nad Jihlavou a mimo řešené území ve Stonařově. V roce 1980 pak vznikly společné MNV v Jamném a Kamenici a několik okrajových obcí bylo zařazeno pod MNV Dušejov. (VOBR, J., KUBÍČEK, J., 1988)

I po roce 1960 pokračovalo vytváření „Velké Jihlavy“, roce 1968 byl k Jihlavě připojen Pávov. V červenci 1976 proběhlo největší slučování, kdy k Jihlavě bylo připojeno celkem dvanáct obcí. Roku 1979 potom proběhla úprava částí města Jihlavy. Bedřichov, Bukovno a Helenín se staly intergrálními částmi města. O rok později se k Jihlavě připojily ještě další čtyři obce a roku 1989 ještě Rantířov, Měšín, Cerekvička a Vílanec. V této podobě se město Jihlava skládalo z 27 částí. Zvláště poslední spojování však bylo poměrně „nešťastné“. Připojené obce již byly příliš vzdáleny od města (např. Vílanec) a neměly na něj vybudovány silné vazby. To bylo také příčinou toho, že v průběhu let 1990 – 1992 se od Jihlavy jedenáct jejích částí osamostatnilo a počet částí města se zastavil na 16, což je i dnešní stav. (PISKOVÁ, R., et al., 2009)

V roce 1990 došlo ke zrušení národních výborů a na jejich místech vznikly obecní zastupitelstva a okresní úřady. Bez náhrady byly zrušeny krajské úřady. Část jejich činností převzaly okresní úřady. Hranice okresu Jihlava nebyly nijak výrazně měněny, takže všechny obce řešeného území patří do okresu Jihlava. Obce, které byly sloučeny pod pravomoc jednoho MNV tento svazek ve většině případů opustily již v roce 1990.

Po zavedení správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) a obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POÚ) se Jihlava stala sídlem těchto úřadů. Do SO ORP Jihlava patří všechny obce řešeného území, do SO POÚ se řadí všechny obce mimo Jamného a Věžnice, které náleží do SO POÚ Polná.

Roku 2000 vstoupil v platnost zákon 347/97 Sb., na jehož základě se Jihlava stala sídlem vyššího územně-samosprávného celku, Jihlavského kraje. Jeho název byl roku 2001 změněn na Vysočina. Na počátku roku 2010 probíhalo jednání o změně názvu kraje na „Kraj Vysočina“.

Rok 2001 byl významný pro město Jihlava, které se opět stalo statutárním městem.

6 OBYVATELSTVO

6.1 Dlouhodobý vývoj obyvatelstva

Dlouhodobý vývoj obyvatelstva řešeného území začneme sledovat od prvního novodobého sčítání lidu roku 1869.

Tab. č. 2: Vývoj počtu obyvatel řešeného území v letech 1869 – 2001

	počet obyvatel	bazický index (%)	řetězový index (%)
1869	42 164	100,0	100,0
1880	44 877	106,4	106,4
1890	47 686	113,1	106,3
1900	49 209	116,7	103,2
1910	51 937	123,2	105,5
1921	51 679	122,6	99,5
1930	55 442	131,5	107,3
1950	46 220	109,6	83,4
1961	52 158	123,7	112,8
1970	56 442	133,9	108,2
1980	62 975	149,4	111,6
1991	64 917	154,0	103,1
2001	64 276	152,4	99,0

Zdroj: Kolektiv autorů Českého statistického úřadu (2006); vlastní zpracování

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, počet obyvatel Jihlavska se do roku 1910 poměrně vytrvalým tempem zvyšoval. Mírný pokles byl zaznamenán mezi sčítáními v letech 1910 a 1921 vlivem proběhnuvší 1. světové války. Po vzniku Československé republiky zůstalo Jihlavsko nadále osídleno především německy mluvícím obyvatelstvem, takže tento mírný úbytek nebyl ovlivněn odsuny. Do roku 1930 pak počet obyvatel řešeného území poměrně výrazně vzrostl na 55 442 osob. V roce 1940 sčítání lidu kvůli okupaci neproběhlo, ale důsledky 2. světové války na obyvatelstvo regionu jsou velmi dobře patrné na rozdílech v počtu obyvatel v letech 1930 a 1950. Za celé řešené území činí tento rozdíl více než 9 000 obyvatel, což je přibližně 16,6 % stavu z roku 1930. Vzhledem k tomu, že na území asi poloviny dnešních obcí řešeného území zasahoval zmíněný Jihlavský jazykový ostrov, nejvýraznější příčinou tohoto populačního poklesu byl odsun německých obyvatel. Dalšími důvody byly i početná židovská komunita, která byla nacisty téměř vyhlazena, a totální nasazení místních obyvatel na práce v „Říši“. Z těchto výrazných populačních ztrát se Jihlavsko vzpamatovávalo velmi pomalu. Ještě ani při cenzu roku 1961 nedosáhlo stavu z roku 1930. Teprve při sčítání lidu roku 1970 mělo o 1000 obyvatel více než roku 1930. V sedmdesátých letech pak došlo k výraznějšímu růstu populace, způsobenému zejména rozvojem průmyslu a vzniku nových pracovních míst v centrech,

což vedlo k posilování měst a jejich zázemí. Svou roli také sehrála propopulační opatření vlády v té době. Růst pokračoval do roku 1991, při sčítání byl zaznamenán mírný pokles. Dnes se počet obyvatel řešeného území pohybuje mírně nad 65 tisíci.

Tab. č. 3: Vývoj počtu obyvatel města Jihlavy a jeho zázemí v letech 1869 – 2001

	počet obyvatel Jihlavy	bazický index (%)	počet obyvatel zázemí	bazický index (%)
1869	23 833	100,00	18 331	100,00
1880	26 559	111,44	18 318	99,93
1890	28 577	119,91	19 109	104,24
1900	29 858	125,28	19 351	105,56
1910	32 344	135,71	19 593	106,88
1921	32 702	137,21	18 977	103,52
1930	36 659	153,82	18 783	102,47
1950	31 268	131,20	14 952	81,57
1961	36 528	153,27	15 630	85,27
1970	42 538	178,48	13 904	75,85
1980	49 764	208,80	13 211	72,07
1991	51 831	217,48	13 086	71,39
2001	50 702	212,74	13 574	74,05

Zdroj: Kolektiv autorů Českého statistického úřadu (2006); vlastní zpracování

Město Jihlava bylo na počátku sledované řady pátým nejlidnatějším městem českých zemí. Jak však již bylo uvedeno v kapitole o historickém vývoji, na konci 19. století jihlavští obyvatelé a zejména výrobci nezachytili nástup průmyslové revoluce a tato ztráta, přestože počet obyvatel Jihlavy neustále rostl, vedla k propadu až na sedmnáctou pozici mezi českými, moravskými a slezskými městy v roce 1910. Po vzniku ČSR bylo s Jihlavou sloučeno několik obcí, díky čemuž se Jihlava poprvé stala městem s většinou českých obyvatel. Populace Jihlavy stále rostla až do sčítání roku 1930, kdy měla Jihlava 36 659 obyvatel⁷.

Na výsledcích dalšího provedeného sčítání z roku 1950 se však velmi výrazně projevil dopad 2. světové války. Před válkou žila v Jihlavě židovská komunita. Z 1 200 Židů transportovaných do Terezína se vrátilo pouze 32. V té době tvořili Němci stále téměř polovinu obyvatel města. Po válce bylo z Jihlavy odsunuto celkem 16 tisíc Němců.

Počet obyvatel Jihlavy se na předválečnou úroveň vrátil až roku 1961. Od té doby však začala populace výrazně růst, což bylo podpořeno nejen rozvíjejícím se průmyslem, ale i budováním nových sídlišť. Růst trval do přibližně do roku 1991, poté došlo k mírnému poklesu populace suburbanizací⁸.

Od posledního Sčítání lidu, domů a bytu 2001 se počet obyvatel Jihlavy výrazně neměnil a pohyboval se stále okolo hranice 50 000. Na konci roku 2005 měla Jihlava méně než 50 000 obyvatel, což by znamenalo nižší příjem ze sdílených daní, proto město nabízelo mimojihlavským občanům odměnu 3 000 Kč za přehlášení trvalého pobytu na území města. Na základě

⁷ i se všemi dnešními částmi

⁸ stěhování z center do jejich blízkého zázemí

této nabídky se během prosince roku 2005 přihlásilo k trvalému pobytu v Jihlavě 1 115 osob, což bylo cca šestnáctkrát více, než byl měsíční průměr v roce 2005. Velká část těchto lidí však nadále bydlela v původních obcích a po 1. lednu 2006 se opět odhlásila. K 1.1. 2009 bylo k pobytu v Jihlavě přihlášeno 51 143 obyvatel. (ŠKRABAL, J.; ŠIMEK, M., 2007; ČSÚ Vysočina, 2009a)

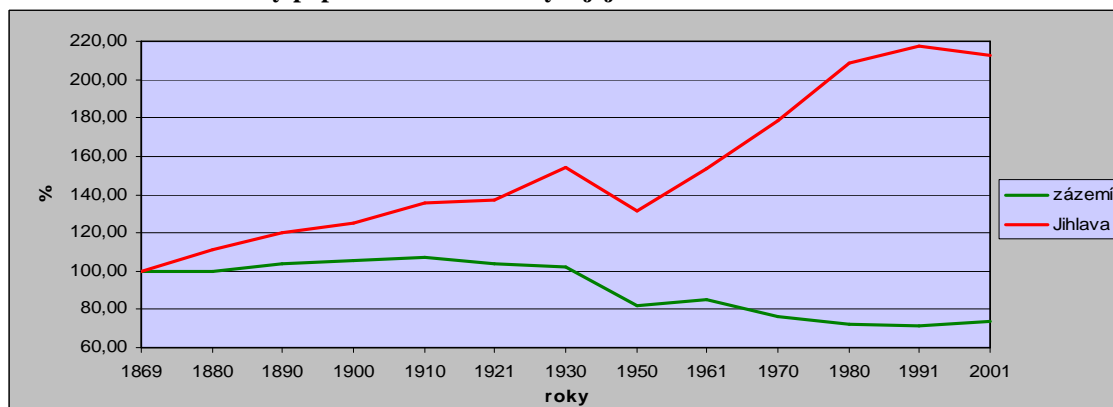
Počet obyvatel zázemí Jihlavy do roku 1910 rostl, ale jen velmi mírně. Nárůst populace mezi sčítáními v letech 1869 a 1910 činil pouhých 6,9 procentních bodů. První světovou válkou však začal setrvalý úbytek obyvatel. Mezi lety 1921 a 1930 byl tento pokles velmi mírný, pouze necelých 200 obyvatel. Velmi výrazný však byl dopad 2. světové války. Všechny obce s výjimkou Hubenova zaznamenaly podle cenzu v roce 1950 populační úbytky, v některých případech i více než čtvrtinu stavu z roku 1930. Po mírném nárůstu podle sčítání z roku 1961 nastává setrvalý pokles, způsobený stěhováním obyvatelstva do center, v tomto případě do Jihlavy. Mezi lety 1991 a 2001 však došlo k mírnému nárůstu populace zázemí. Toto bylo způsobeno zejména jevem suburbanizace.

Při pohledu na jednotlivé obce zjistíme, že vysoké přírůstky zaznamenávaly na počátku sledované řady téměř všechny obce kromě Bítovčic, Hubenova, Otína, Plandrů, Rantířova, Smrčné, Stříteže, Šimanova, Větrného Jeníkova a Zbinoh. Nejvyšší přírůstky byly podmíněny prosperujícím průmyslem obci nebo v těsném sousedství, jako v případě Malého Beranova, jehož populace v roce 1910 dosáhla 218,9 % stavu z roku 1869. Dalšími obcemi, které profitovaly z průmyslu byly Kozlov (147,9 %), Luka nad Jihlavou (149 %) či Velký Beranov (143,8 %).

Výrazný dopad na jednotlivé obce měla 2. světová válka. Jediná obec, jejíž populace mezi lety 1930 a 1950 vzrostla, byl Hubenov (přírůstek 0,7 procentního bodu), populace ostatních obcí výrazně klesaly. Procentuálně nejmarkantnější populační ztráty zasáhly obce Bílý Kámen a Smrčná (na cca 60 % stavu roku 1930).

Zajímavý je rovněž rozdíl mezi údaji z let 1991 a 2001. Zatímco podle sčítání v roce 1991 většina obcí zázemí ztrácela obyvatele, cenzus z roku 2001 ukazuje na vliv suburbanizace, kdy v naprosté většině obcí zázemí počet obyvatel proti roku 1991 vzrostl.

Obr. č. 3: Bazické indexy populace města Jihlavy a jejího zázemí

Zdroj: Kolektiv autorů Českého statistického úřadu (2006); vlastní zpracování

Porovnáním vývoje obyvatelstva Jihlavska s vývojem v okrese Jihlava, kraji Vysočina a České republice zjišťujeme, že populace řešeného území vzrostla výrazněji, než v případě ostatních území. Všechna porovnávaná území zaznamenala od roku 1869 růst populace, který byl nejvýraznější v případě České republiky, nejnižší v případě kraje. Všechny regiony silně zasáhla 2. světová válka, ale zatímco v řešeném území došlo, především díky Jihlavě, k prudkému růstu, v kraji a okrese byl růst mírnější a zastavil se na 101,6 %, respektive 113,7 % stavu roku 1869.

6.2 Přirozený a migrační pohyb obyvatelstva v letech 2001 – 2008

Tato kapitola sleduje přirozený a mechanický pohyb obyvatelstva za období 2001 – 2008.

Tab. č. 4: Pohyby obyvatelstva řešeného území v letech 2001 – 2008

	narození	zemřelí	přírůstek přirozený	přistěhovalí	vystěhovalí	přírůstek migrační	přírůstek celkový
2001	529	584	-55	872	1 138	-266	-321
2002	576	626	-50	1322	1331	-9	-59
2003	585	662	-77	1462	1287	175	98
2004	609	570	39	1287	1467	-180	-141
2005	677	636	41	2591	1610	981	1022
2006	720	590	130	2228	2100	128	258
2007	695	580	115	1758	1658	100	215
2008	832	560	272	1833	1627	206	478

Zdroj: ČSÚ (2009a); vlastní zpracování

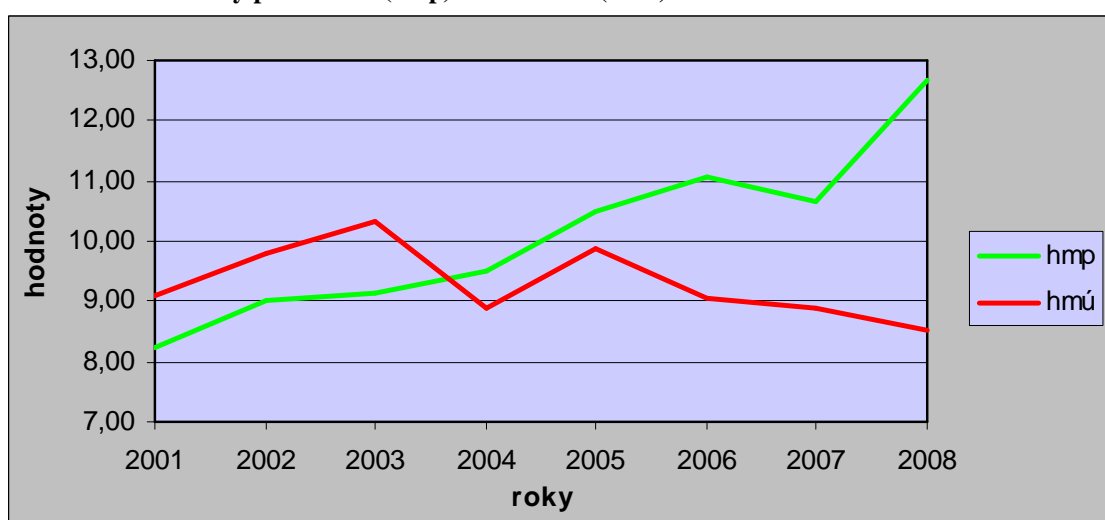
Tab. č. 5: Pohyb obyvatelstva řešeného území v periodách 2001 – 2004 a 2005 – 2008

stav	perioda 2001 - 2004	perioda 2005 - 2008
narození	2 299	2 924
zemřelí	2 442	2 366
přistěhovalí	4 943	8 410
vystěhovalí	5 223	6 995
přirozený přírůstek	-143	558
migrační saldo	-280	1 415
celkový přírůstek	-423	1 973
střední stav obyv.	64 081	65 037

Zdroj: ČSÚ (2009a); vlastní zpracování

Co se týče přirozené měny obyvatel, řešené území mělo v první periodě sledované řady záporný přirozený přírůstek, ale pouze mírně. Největší ztráty v tomto období zaznamenala Jihlava a také Kamenice. Hrubá míra porodnosti na Jihlavsku vzrostla v této době z 8,2 ‰ v roce 2001 na 9,5 ‰ v roce 2004. Hrubá míry úmrtnosti naproti tomu rostla do roku 2003, kdy dosáhla svého vrcholu, hodnoty 10,3 ‰ a následujícího roku se snížila na 8,9 ‰. Po zbytek sledované řady, s výjimkou roku 2005, hrubá míra úmrtnosti klesala až na 8,5 ‰. Jak ukazuje graf (Obr. č. 4), hrubá míra porodnosti naopak vytrvale rostla (s výjimkou mírného poklesu v roce 2007) na 12,7 ‰ v roce 2008. Z toho je zřejmé, že přirozený přírůstek v řešeném území v druhé periodě byl výrazně kladný. Jeho hodnota dosáhla 558 (z toho 427 v Jihlavě).

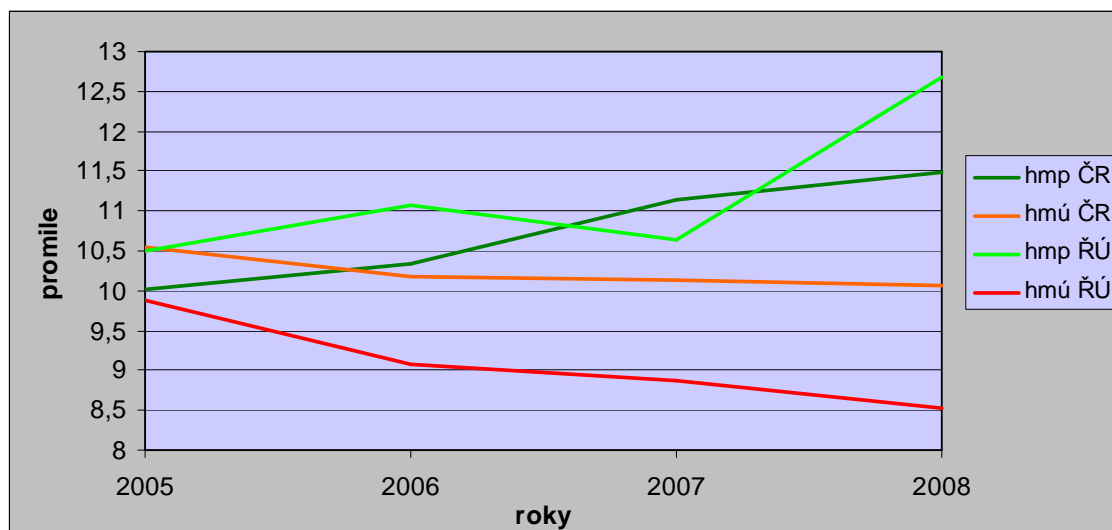
Obr. č. 4: Hrubé míry porodnosti (hmp) a úmrtnosti (hmú) v ‰ na Jihlavsku v letech 2001 - 2008

Zdroj: ČSÚ (2009a); vlastní zpracování

Při porovnání porodnosti a úmrtnosti v řešeném území s Českou republikou za období 2005 – 2008 zjistíme, že v obou územích zvolna klesají hrubé míry úmrtnosti. V řešeném území je tento pokles výraznější, z 9,9 ‰ v roce 2005 na 8,5 ‰ roku 2008. Na úrovni celostátní poklesla hrubá míra úmrtnosti v tomto období o cca 0,5 ‰ na konečných 10,1 ‰. Vývoj hrubé míry porodnosti v řešeném území je rozkolísanější než v případě České republiky, což je způsobeno tím, že jde o podstatně menší území, kde se výkyvy projevují výrazněji. Ve sledované periodě došlo k růstu na 12,7 ‰. Česká republika zaznamenala mírnější růst na 11,5 ‰ v roce 2008.

Obr. č. 5: Porovnání hrubých měr porodnosti (hmp) a úmrtnosti (hmú) v řešeném území (ŘÚ) a v ČR v letech 2005 – 2008

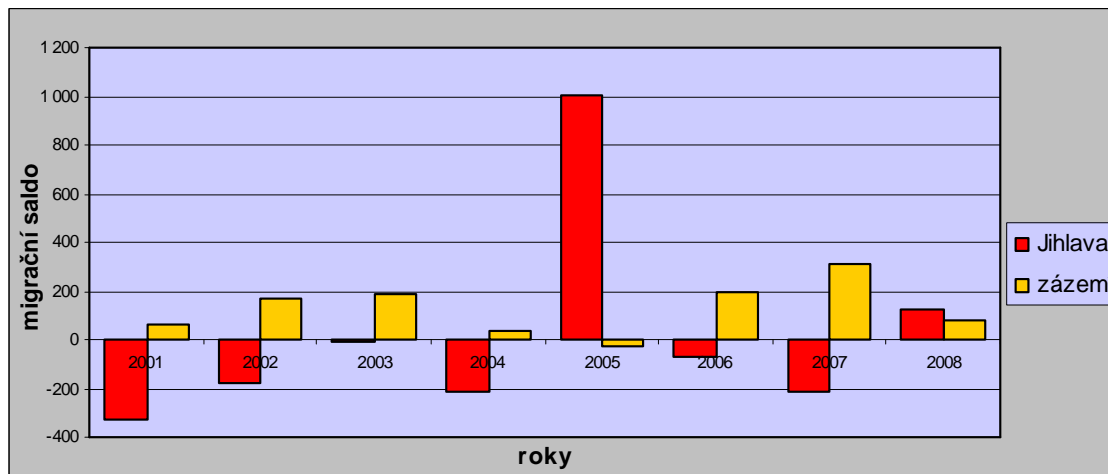
Zdroj: ČSÚ (2009a); vlastní zpracování

Jak vyplývá z grafu (Obr. č. 6), řešené území v prvních dvou letech sledované řady, tj. v letech 2001 – 2008, migrací ztrácelo. Celkově lze říci, že v první sledované periodě, tedy roky 2001 – 2004, byl vývoj migrace poměrně nevyvážený. Výrazná migrační ztráta z roku 2001 (266 osob) se snížila na pouhých 9 osob v roce 2002. V roce 2003 dosáhlo migrační saldo oblasti kladné hodnoty, ale roku 2004 byl migrační přírůstek opět záporný. Tyto ztráty byly způsobeny migrací obyvatelstva z Jihlavy. V zázemí Jihlavy naopak v této době populace rostla, avšak někteří emigranti z Jihlavy odcházeli mimo tuto oblast, takže migrační saldo celého řešeného území bylo převážně záporné. Obce zázemí, které v této periodě získávaly migrací nejvíce obyvatel byly zejména Bílý Kámen, Velký Beranov a Luka nad Jihlavou. Naopak výrazných ztrát dosahoval Větrný Jeníkov.

V druhé sledované periodě (2005 – 2008) populace Jihlavska rostla. Výrazný růst zaznamenala roku 2005. V tomto roce (jediném ve sledované časové řadě) sice zázemí vlivem migrace zaznamenalo ztrátu populace (migrační saldo -27), naproti tomu však Jihlava dosáhla výrazného zvýšení počtu obyvatel. To je způsobeno již výše popsáním získáváním obyvatel jihlavským magistrátem. V roce 2005 se tak do Jihlavy přistěhovalo 2 068 osob, což je více než dvojnásobek imigrace z roku 2004. Tím dosáhlo migrační saldo města Jihlavy 1 008 osob. Jihlava tímto kontroverzním způsobem získala cca o 25 milionů korun více, než by získalo město s méně než 50 000 obyvateli. Značná část z těchto přistěhovalých se však v průběhu ledna 2006 opět přehlásila zpět do původních sídel. Jihlava tak migrací mírně ztratila, tato ztráta však byla vyrovnána imigrací zázemí (zčásti návratem osob, které se předchozího roku přihlásily k pobytu do Jihlavy) a zčásti pokračující migrací do města. Roku 2007 dále pokračovalo mírné stěhování z centra do zázemí, takže migrační salda všech obcí zázemí, s výjimkou Zbinoh, Kalhova, Mirošova a Malého Beranova, byla kladná. Roku 2008 dosáhl migrační přírůstek jak v Jihlavě, tak

v zázemí kladných hodnot. S výjimkou popsaného roku 2005 také poprvé migrační saldo Jihlavy převýšilo migrační přírůstek zázemí. Podle předběžných výsledků pohybu obyvatelstva za rok 2009 (ČSÚ, 15 .3. 2010) je však migrační saldo Jihlavy opět záporné (-54).

Obr. č. 6: Migrační saldo Jihlavy a jejího zázemí v letech 2001 – 2008

Zdroj: ČSÚ (2009a); vlastní zpracování

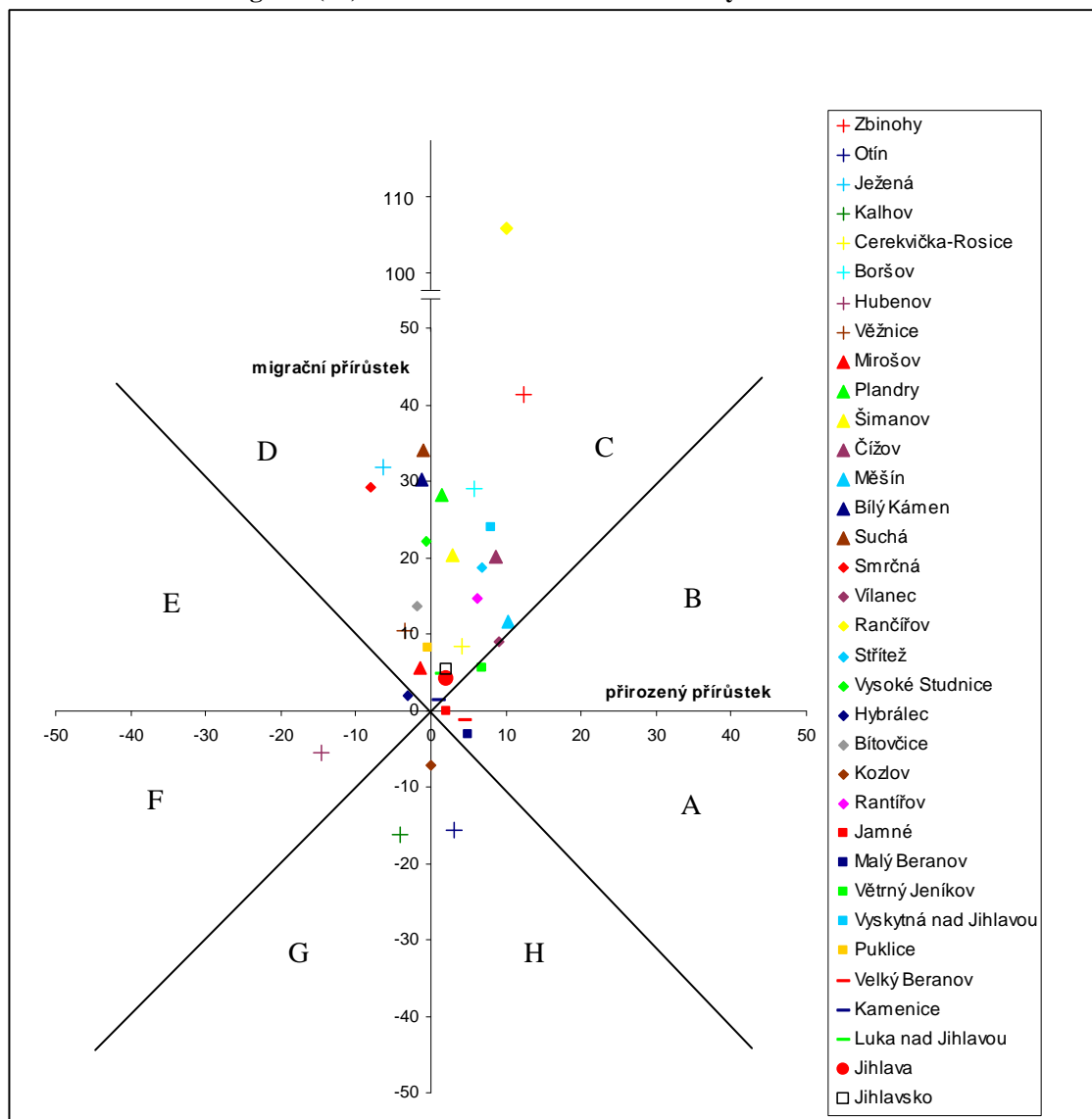
Z Webbova diagramu je vidět, že v periodě 2005 – 2008 většina obcí Jihlavska populačně rostla, zejména díky imigraci. Relativně nejvyšší imigrace směřovala do Rančívova, kde přesáhla 106 ‰, což je obec v těsném sousedství Jihlavy při hlavním silničním tahu I/38. Nejnižší pak do Kalhova, kde dosáhla -16,3 ‰, a Otína (-15,6 ‰), což jsou obce z okraje území.

I přirozené přírůstky jsou ve většině obcí kladné, ačkoli většinou jsou nižší než migrační. Nejvyšších hodnot dosahují v obcích Zbinohy (12,4 ‰), Měšín (10,4 ‰) a Rančívov (10,0 ‰). Nejnižší přirozené přírůstky jsou zaznamenány v obci Hubenov (-14,7 ‰).

Při pohledu na jednotlivé velikostní skupiny obcí zjistíme, že z celkového trendu převahy migračního přírůstku nad přirozeným vybočují obce do 150 obyvatel. U poloviny z nich je přirozený přírůstek záporný a u tří z nich je záporný i přírůstek celkový. Většina ostatních obcí jsou obce typu C, tzn. celkový přírůstek je kladný a migrační přírůstek převažuje nad přirozeným. Mírná převaha přirozeného přírůstku nad migračním při kladném celkovém přírůstku je zaznamenána pouze u obcí Jamné, Velký Beranov a Malý Beranov.

Celkové Jihlavsko v této periodě populačně rostlo, zejména díky migračnímu přírůstku. Hodnoty řešeného území jsou téměř stejné jako v případě Jihlavy, v níž žilo přibližně 75 % obyvatelstva Jihlavska.

Obr. č. 7: Webbův diagram (%) Jihlavska ke střednímu stavu obyvatelstva v letech 2005 – 2008

Zdroj: ČSÚ (2009a); vlastní zpracování

Poznámka: + = obce do 150 obyvatel; Δ = obce se 151 – 300 obyvateli; ◇ = obce s 301 – 500 obyvateli; □ = obce s 501 – 1000 obyvateli; - = obce s 1 001 – 5 000 obyvateli, ○ = obce nad 5 000 obyvatel počty obyvatel v roce 2008

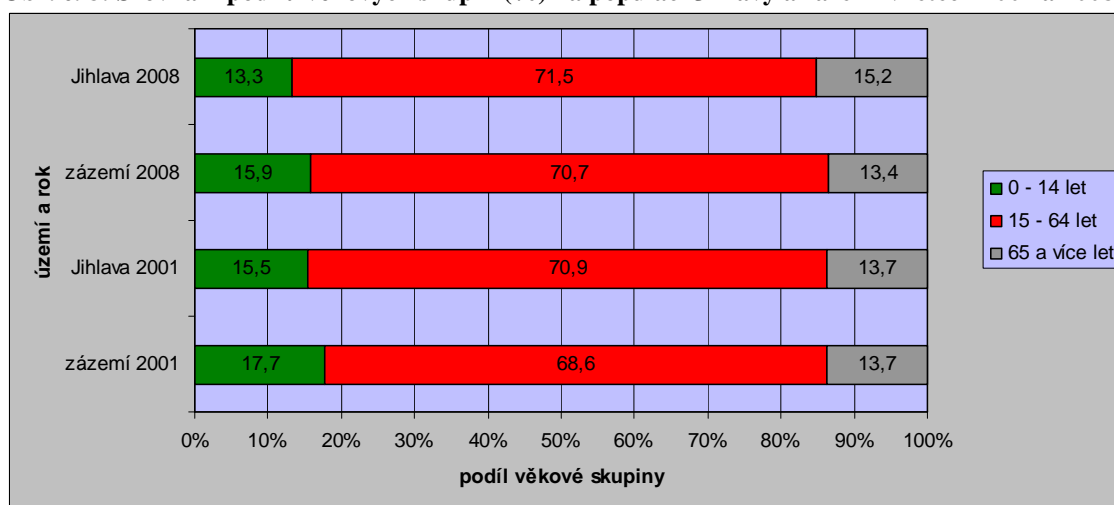
Tab. č. 6: Webbova typologie obcí Jihlavska za periodu 2005 – 2008

typ	obec
A	Jamné, Velký Beranov, Malý Beranov
B	Větrný Jeníkov, Vílanec
C	Zbinohy, Plandry, Ježená, Vyskytná nad Jihlavou, Šimanov, Rančičov, Střítež, Čížov, Rantířov, Měšín, Cerekvička-Rosice, Jihlava, Luka nad Jihlavou, Kamenice
D	Suchá, Boršov, Bílý Kámen, Smrčná, Vysoké Studnice, Bítovčice, Věžnice, Puklice, Mirošov
E	Hybrálec
F	Hubenov
G	Kalhov, Kozlov
H	Otín

6.3 Struktura podle věku a pohlaví

Podle grafu (Obr. č. 8) je vidět, že v zázemí byl v roce 2001 poměrně výrazně vyšší podíl osob do 14 let než v samotné Jihlavě. Naopak zde byl nižší podíl obyvatelstva v produktivním věku. V roce 2008 se podíly obyvatel do 14 let v obou územích snížily, snížení v Jihlavě bylo o 0,4 procentního bodu výraznější. K výraznějšímu nárůstu podílu (o 2,1 procentního bodu) došlo v zázemí u osob v produktivním věku. To je do značné míry způsobeno suburbanizací, na které se podílely zejména osoby v produktivním věku, což se promítlo i na počtu narozených v zázemí. V Jihlavě pak na rozdíl o zázemí výrazně stoupl podíl osob v poproduktivním věku.

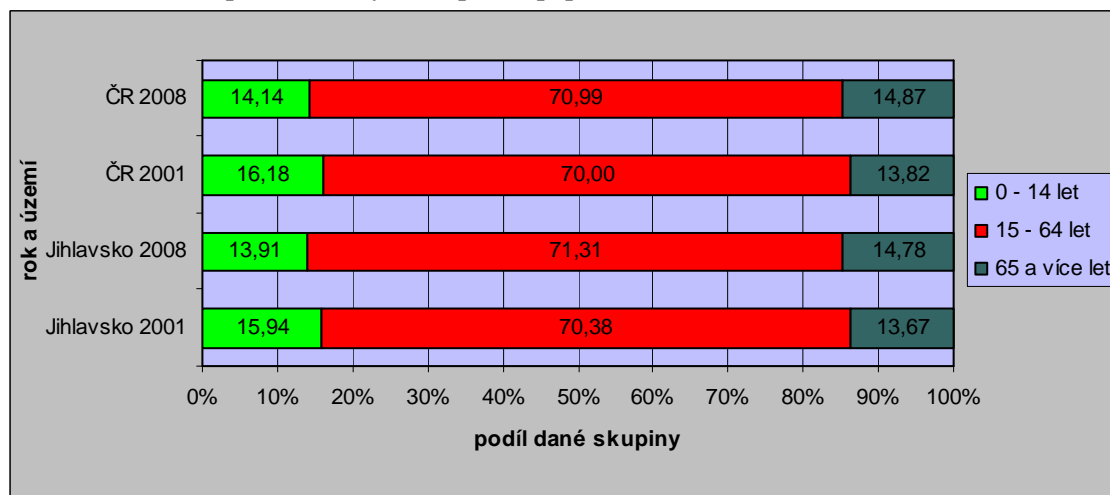
Obr. č. 8: Srovnání podílů věkových skupin (%) na populaci Jihlavy a zázemí v letech 2001 a 2008

Zdroje: ČSÚ Vysočina (2009b); ČSÚ (2005a); vlastní zpracování

Jak je vidět z grafu (Obr. č. 9), na celém Jihlavsku dochází ke stárnutí populace. Podíl obyvatel mladších patnácti let se v roce 2008 snížil oproti údajům z roku 2001 o přibližně 2 procentní body. Oproti tomu o 1 bod vzrostly podíly obyvatel v produktivním a poproduktivním věku. Tyto změny jsou prakticky totožné s vývojem v celé České republice. V řešeném území je však mírně nižší hodnota u skupiny 0 – 14 let, avšak mírně vyšší v kategorii produktivního věku (15 – 64 let). Podíly obyvatel v poproduktivním věku byly v obou územích v obou srovnávaných letech téměř stejné.

Obr. č. 9: Srovnání podílů věkových skupin na populaci Jihlavska a ČR v letech 2001 a 2008

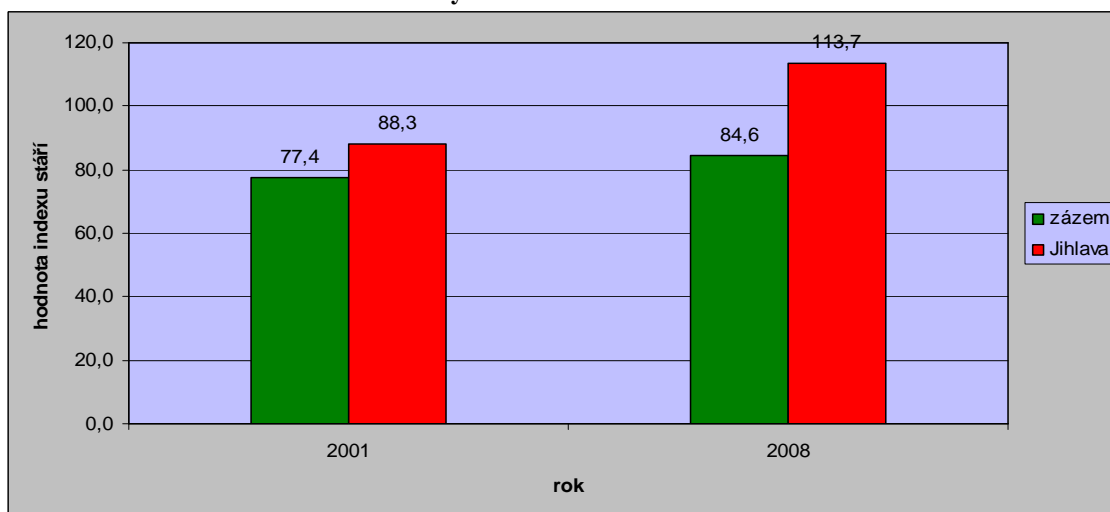

Zdroje: ČSÚ Vysočina (2009b); ČSÚ (2005a); ČSÚ (2005b), Tab. č. 3; ČSÚ (2009c); vlastní zpracování

Z porovnání indexů stáří Jihlavy a jejího zázemí je zřejmé, že Jihlava byla v obou těchto letech „starší“. Zatímco index stáří zázemí se zvýšil poměrně nevýrazně, v případě města se zvýšil o 25,4. Jak je uvedeno výše, příčinou toho může být stěhování osob v produktivním věku do zázemí města. Tím do zázemí přechází i jejich děti, které tak snižují hodnoty indexu stáří.

Vůbec nejvyšší hodnoty indexu stáří se roku 2008 vyskytly v obcích Hubenov a Věžnice (shodně 176,9). Nejvyšší nárůst hodnoty oproti roku 2001 byl zaznamenán právě v Hubenově, protože index stáří Hubenova v roce 2001 činil 79,3. Příčinou těchto výkyvů je, že se jedná, stejně jako v případě velké části ostatních obcí, o velmi malou vesnici do 150 obyvatel. Naopak nejnižší index stáří byl v roce 2008 v obci Rančívov (31,5). Nejvýraznější pokles pak v obci Zbinohy ($I_{s, 2001} = 183,3$, $I_{s, 2008} = 80,0$). Příčina je stejná, jako v případě nárůstu u obce Hubenov. Zbinohy jsou populačně nejmenší obcí řešeného území, takže i mírné změny v absolutních hodnotách se výrazně projeví v relativních číslech.

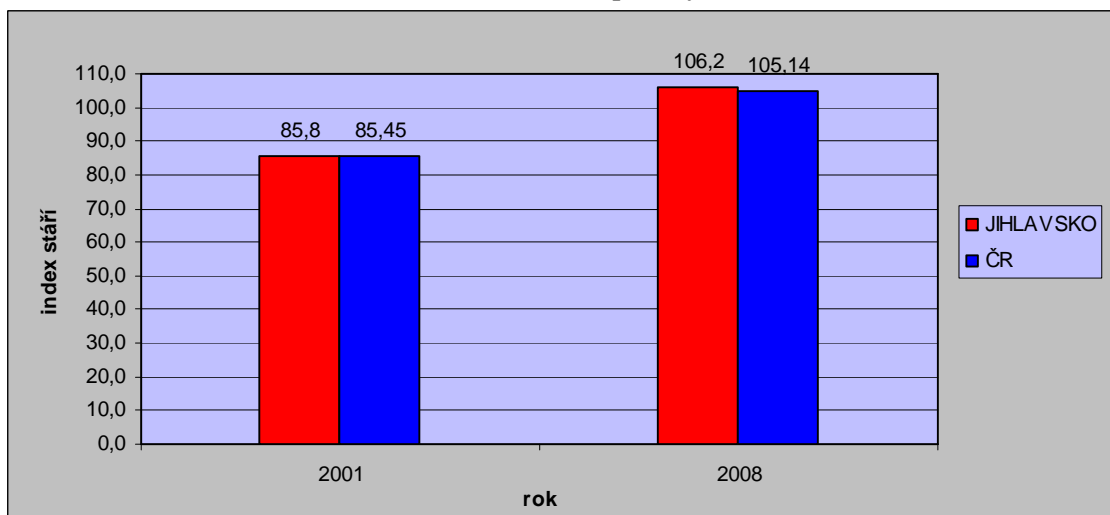
Obr. č. 10: Srovnání indexu stáří Jihlavy a zázemí v letech 2001 a 2008

Zdroje: ČSÚ Vysočina (2009b); ČSÚ (2005a); vlastní zpracování

Při porovnání hodnot indexu stáří v letech 2001 a 2008 v ČR a na Jihlavsku zjistíme, že v roce 2001 byly hodnoty indexu stáří v obou území podobné. Do roku 2008 se obě hodnoty výrazně zvýšily a počet osob nad 65 let překonal populaci do 14 let včetně. V řešeném území je tato hodnota o 1,1 % vyšší. Index stáří vyšší než 100 má sice v řešeném území pouze 9 obcí, zde se však projevuje dominantní postavení Jihlavy, hodnota jejího indexu stáří činí 113,7.

Obr. č. 11: Srovnání indexu stáří Jihlavska a České republiky v letech 2001 a 2008

Zdroje: ČSÚ Vysočina (2009b); ČSÚ (2005a); ČSÚ (2005b), Tab. č. 3; ČSÚ (2009c); vlastní zpracování

Ve dvaceti obcích řešeného území jsou hodnoty indexu feminity nižší než 1 000. Nejnížší hodnoty dosahuje v obci Cerekvička-Rosice, kde na 1 000 mužů připadá pouze 794 žen. Naopak v obci Hubenov připadá na 1 000 mužů 1 147 žen. V největším sídle regionu, Jihlavě, pak 1 044. Tato hodnota výrazně ovlivňuje výsledek celého území, který činí 1 028 žen na 1000 mužů. Celkem tvoří ženy 50,68 % populace Jihlavska. (ČSÚ Vysočina, 2009a)

6.4 Struktura podle vzdělání

Také vzdělanostní struktura populace Jihlavska je výrazně ovlivněna vlivem struktury obyvatelstva Jihlavy oproti struktuře obyvatel ostatních obcí.

V kategorii osob se základním a nižším vzděláním⁹ jsou v řešeném území pouze tři obce s nižší hodnotou než je průměr regionu (23,30 %) – Rantířov, Velký Beranov (čili obce v těsném sousedství Jihlavy) a Jihlava. Vůbec nejnížší podíl v této kategorii má obec Rantířov – 19,14 %. Naproti tomu ve dvanácti obcích má základní a nižší vzdělání více než 30 % obyvatel. Do této kategorie spadá i jedna z největších obcí regionu, Kamenice, kde obyvatelstvo do roku 2001 ubývalo a podíl obyvatel ve věku 65 a více let zde byl 15,27 % (což je o přibližně 1,5 procentního bodu více než průměrná hodnota Jihlavska).

⁹ do této kategorie byla přiřazena i skupina „nezjištěno“ – byla přijata hypotéza, že respondenti, kteří nesdělili své vzdělání, pravděpodobně patří právě do této kategorie

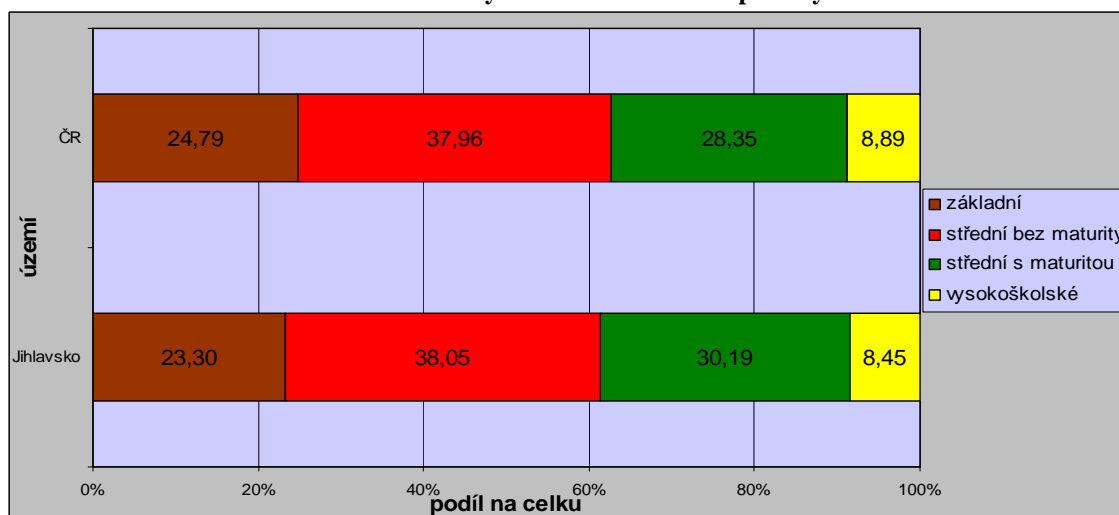
V kategorii středního vzdělání bez maturity byly pouze ve dvou obcích, Jihlavě a Čížově, zaznamenány hodnoty nižší než průměr Jihlavska (38,05 %), a to v případě Jihlavy o 1,72 procentního bodu. To také ilustruje, jak výrazný je vliv Jihlavy na celkové výsledky řešeného území. Nejvyšší hodnota byla dosažena v Kalhově, kde lidé s tímto vzděláním tvoří 53,47 % populace. Více než polovinu obyvatelstva tvoří dále ve Vysokých Studnicích, Věžnici a Mirošově. Ve většině obcí má tuto úroveň vzdělání mezi 40 a 50 % obyvatel.

Průměr regionu v kategorii středního vzdělání s maturitou (30,19 %) ¹⁰ překonává pouze Jihlava (31,96 %). Nejvyšších hodnot v této skupině pak dosahují zejména obce, nalézající se v těsné blízkosti Jihlavy (např. Bílý Kámen 29,03 %) či dalších větších obcí regionu, kde je větší možnost pracovního uplatnění (Luka nad Jihlavou, Velký Beranov, Větrný Jeníkov).

I v kategorii vysokoškolsky vzdělaných je jedinou obcí, která je nad regionálním i republikovým průměrem, Jihlava s 9,54 %. V ostatních obcích je podíl této kategorie výrazně nižší, druhá nejvyšší hodnota je v Čížově (6,77 %). Vyšší hodnoty se opět vyskytují zejména v těsném sousedství Jihlavy. V obci Kalhov pak v roce 2001 nežil ani jeden vysokoškolsky vzdělaný člověk. Celkem dosáhlo vysokoškolského vzdělání 8,45 % obyvatel regionu starších 15 let.

V porovnání se vzdělanostní strukturou České republiky je na Jihlavsku o téměř 1,5 procentního bodu nižší podíl osob se základním a nižším vzděláním. V kategorii osob se středním vzděláním bez maturity jsou obě hodnoty vyrovnané, avšak podíl osob s maturitou je na Jihlavsku poměrně výrazně, o více než 1,8 procentního bodu vyšší. Naopak podíl vysokoškolsky vzdělaných osob je pod republikovým průměrem, což je způsobeno velmi nízkými podíly této kategorie v obcích regionu s výjimkou Jihlavy.

Obr. č. 12: Srovnání vzdělanostní struktury Jihlavska a České republiky v roce 2001

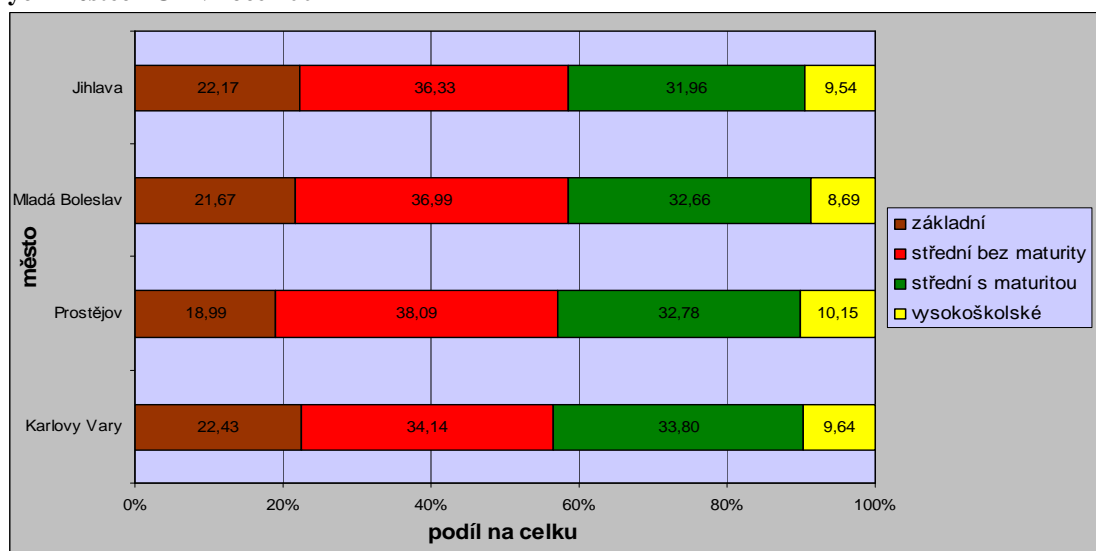

Zdroje: ČSÚ (2005b), Tab. 13; ČSÚ (2003a), tabulka B.5.; vlastní zpracování

¹⁰ do této kategorie patří i lidé s absolvovaným nástavbovým studiem a vyšším odborným vzděláním

Porovnáním Jihlavy s vybranými městy ČR (Obr. č. 11) zjistíme, že v Prostějově je výrazně nižší podíl obyvatel s nejnižším vzděláním, ale žádné ze sledovaných měst podle očekávání nedosahuje v první kategorii průměru ČR. Naopak ve druhé kategorii Prostějov přesahuje republikový průměr, kdežto obě krajská města a Mladá Boleslav mají tyto podíly výrazně nižší. Při sledování vyšších kategorií vzdělání vidíme, že co do podílu obyvatel s maturitou všechna města republikový průměr výrazně převyšují. Výraznější rozdíly jsou v kategorii vysokoškolského vzdělání. Obě krajská města, Jihlava i Karlovy Vary, se pohybují přibližně šest desetin procenta nad republikovým průměrem. Zatímco Mladá Boleslav v této skupině mírně zaostává, podíl v Prostějově o více než 0,5 % převyšuje i obě krajská města. Jedním z důvodů je pravděpodobně blízkost Olomouce jako univerzitního města.

Obr. č. 13: Srovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva v Jihlavě a vybraných populačně podobných městech ČR v roce 2001

Zdroje: ČSÚ (2003b), tabulka B.5.; ČSÚ (2003c), tabulka B.5.; ČSÚ (2003d), tabulka B.5.; ČSÚ (2003a), tabulka B.5.; vlastní zpracování

7 HOSPODÁŘSTVÍ

7.1 Doprava

Silniční síť Jihlavska je spíše monocentrická. Nejvýznamnější roli pro rozvoj regionu hraje severem území procházející dálnice D1. Na území Jihlavska se nachází tři dálniční sjezdy – exit 104 u Větrného Jeníkova, exit 112 u Jihlavy a exit 119 u Velkého Beranova. V severojižním směru tvoří osu území silnice I. třídy I/38, která přichází na území Jihlavska z okresu Havlíčkův Brod a pokračuje ve směru Jihlava – Znojmo – hraniční přechod Hatě-Kleinhaugsdorf. Od mimoúrovňové křižovatky s dálnicí D1 se stává součástí evropské silniční sítě jako silnice E59. V minulosti tato komunikace procházela centrem Jihlavy, v červenci roku 2008 byla uvedena do provozu západní část obchvatu Jihlavy, čímž se značně snížila dopravní

zátěž centra města. V západovýchodním směru prochází řešeným územím silnice druhé třídy II/602 Pelhřimov – Jihlava – Velké Meziříčí – Brno. Značná část této komunikace byla v roce 2008 zrekonstruována a celá tato komunikace je zařazena do Pátevní silniční sítě kraje Vysočina. Pro severozápadní část území je velmi významná silnice II. třídy II/523 Jihlava – Větrný Jeníkov – Humpolec, která se u Větrného Jeníkova kříží se silnicí II/131. Severozápadním směrem z Jihlavy vybíhá silnice II/352 do Polné a u Velkého Beranova se ze silnice II/602 odděluje komunikace II. třídy II/353 směrem na Žďár nad Sázavou. V jižním směru vychází z Jihlavy kromě I/38 také silnice II/405 Jihlava – Brtnice – Třebíč.

Význam Jihlavy jako železniční křižovatky je v porovnání s nedalekým Havlíčkovým Brodem nízký. Řešeným územím prochází elektrifikovaná rychlíková trať České Budějovice – Jihlava – Havlíčkův Brod číslo 225. Na této trati byla roku 2003 uvedena do provozu nová zastávka Jihlava-Bosch Diesel, která výrazně zlepšila dostupnost blízké průmyslové zóny hromadnou dopravou. Významná pro řešené území je též neelektrifikovaná rychlíková trať Jihlava – Třebíč – Brno číslo 240, která umožňuje dobré dopravní spojení s Jihlavou okolí Luk nad Jihlavou. (České dráhy, 2008)

V Jihlavě je Dopravním podnikem Jihlava provozováno 5 trolejbusových a 8 autobusových linek MHD, které kromě Jihlavy obsluhují i obce Hybrálec, Velký Beranov, Malý Beranov, Smrčná a Štoky (okres Havlíčkův Brod). (Dopravní podnik města Jihlavy, 2006)

Dominantním provozovatelem příměstských autobusových linek v regionu je společnost ICOM Transport, a. s., vlakové spoje jsou provozovány společností České dráhy.

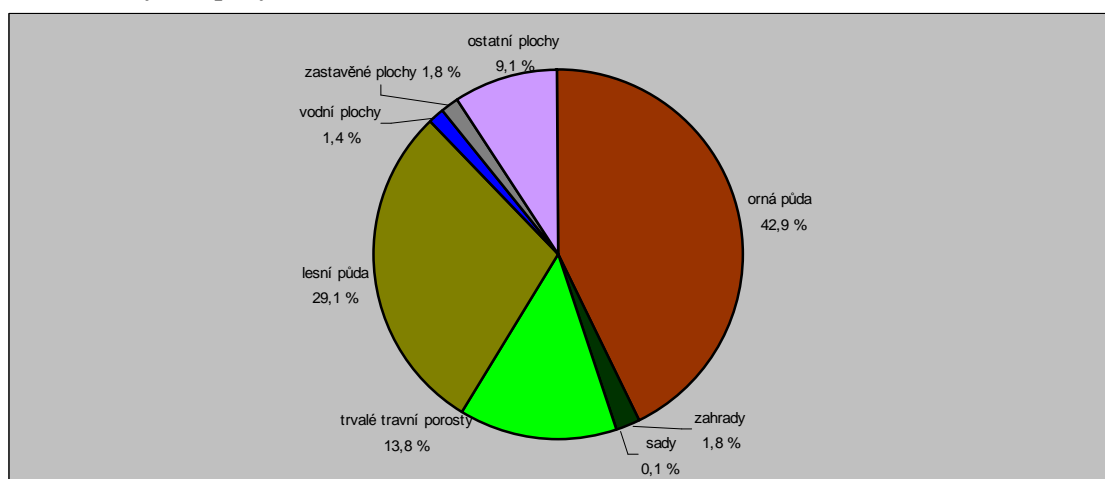
Firma ICOM transport také zajišťuje nákladní silniční dopravu, a to jak vnitrostátní, tak mezinárodní po území celé EU, nejčastějšími cíly jsou Německo či země Beneluxu. Důležitým přepravcem nákladu je i společnost JIPOCAR Logistic, s. r. o., která se mimo jiné orientuje i na zásobování automobilového průmyslu způsobem „just in time“. Provozuje také logistické centrum u Stříteže u Jihlavy poblíž sjezdu z dálnice D1, v jehož areálu se nachází výroby dalších společností, například Automotive Lighting či SCA Packaging Česká republika, s. r. o. (ICOM Transport, 2009; WebRex, 2006)

7.2 Zemědělství

V priméru bylo podle SLDB 2001 zaměstnáno pouze 3,2 % obyvatel Jihlavska. Přesto bylo zemědělství a příbuzné obory v některých obcích velmi důležitým odvětvím, které zaměstnávalo i přes 20 % místních obyvatel. V mnoha obcích zůstaly do značné míry zachovány struktury někdejších jednotných zemědělských družstev, kterých užívají i současné zemědělské firmy. Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v priméru byl v obci Ježená, kde dosahoval 29,3 %. Dalšími obcemi, v nichž zemědělství zaměstnávalo více než pětinu obyvatel, jsou Boršov (21,3 %), Suchá, Šimanov a Věžnice (do 21 % populace). Naopak nejméně zaměstnaných v tomto odvětví bylo samozřejmě v Jihlavě (1,6 %) a Malém Beranově (2,7 %).

Celková plocha řešeného území činí 36 197 ha, z čehož 58,6 % zabírá zemědělská půda. Jak lze vidět na níže uvedeném diagramu, 13,8 % plochy tvoří trvalé travní porosty, které jsou často využívány přímo jako pastviny pro skot. Orná půda tvoří přibližně 73 % rozlohy zemědělské půdy (v ČR 71,3 % a v okrese Jihlava činí 75 % zemědělské půdy). Obcemi s nejvyšším podílem zemědělské půdy jsou Vysoké Studnice a Věžnice, zemědělská půda tvoří více než ¾ plochy obce. Více než 70% podíl zabírá také ve Velkém Beranově, Puklicích, Hubenově a dalších šesti obcích. Nejnižší podíl zabírá v obci Bílý Kámen, pouhých 22,2 %. To je způsobeno polohou obce v lesích mezi Jihlavou a Větrným Jeníkovem. Podíl lesní půdy zde dosahuje 71 %. V osmi obcích tvoří více než 80 % zemědělské půdy půda orná. Nejvíce, 85,8 % zemědělské plochy zabírá v Puklicích, nejméně, necelých 28 %, v Bítovčicích. Nejčastěji pěstovanými plodinami na Jihlavsku jsou brambory, obiloviny a v poslední době také řepka olejka. (ČSÚ, 2008)

Obr. č. 14: Využití půdy na Jihlavsku ke dni 31.12. 2008

Zdroje: ČSÚ (2008); vlastní výpočet a zpracování

Vzhledem k drsnějším klimatickým podmínkám a orografii území nejsou ceny zemědělské půdy v tomto regionu příliš vysoké. Podle Cenového věstníku Ministerstva financí ČR č. 15 z 15. prosince 2009 se nejcennější zemědělská půda nachází na území obcí Jamné a Měšín, jejíž cena činí 5,09 Kč/m². Naopak nejnižší hodnotu má půda v okolí Větrného Jeníkova a Luk nad Jihlavou. Cena m² zemědělské půdy v obci Zbinohy činí pouze 1,67 Kč a na území Horních Bítovčic¹¹ 1,76 Kč. Průměrná cena zemědělské půdy v regionu pak činila 3,13 Kč za m². (Ministerstvo financí ČR, 2009)

Největší společností, zabývající se rostlinou a živočišnou výrobou, je AGRO družstvo vlastníků Puklice. Podle serveru www.hbi.cz mělo v roce 2009 80 zaměstnanců. V loňském roce obhospodařovalo 1 900 ha zemědělské půdy, z čehož bylo přibližně 800 ha oseto obilninami, 250 ha řepkou olejku, 180 ha kukuřicí a pouze 20 ha brambory. Ve stejné době bylo

¹¹ katastrální území obce Bítovčice

v podniku chováno okolo tří set kusů prasat a přibližně 500 kusů hovězího skotu. Největšími odběrateli byly Kostelecké uzeniny, a. s. (vepřové maso) a Mlékárna Polná (mléko). (VELECHOVSKÁ, J., 2009)

Z původního ZD Hybrálec vznikla privatizací firma AGRO Hybrálec, s. r. o., která zaměstnávala v roce 2009 přibližně 60 lidí. Zaměřena je, stejně jako ostatní firmy tohoto druhu, na chov prasat a hovězího dobytka a pěstování zejména řepky, obilovin a brambor.

Firma EUROFARMS, s. r. o. je důkazem, že zahraniční investice nesměřují pouze do průmyslu. Podnik této skupiny, který se nachází v Jihlavě-Herolticích je součástí české pobočky této britské firmy. Zaměřuje se zejména na pěstování brambor, řepky olejky a obilovin.

Z dalších zemědělských podniků lze ještě jmenovat ZD Velký Beranov či LUKA, a. s. ve Vysokých Studnicích. Z oblasti lesnictví je třeba uvést Lesní společnost Jihlava. Ta se zabývá především těžbou dřeva a prováděním lesnických prací.

7.3 Průmysl a stavebnictví

Průmysl a stavebnictví zaměstnávaly podle sčítání lidu v roce 2001 ve většině obcí Jihlavská největší díl obyvatel. V devatenácti obcích byla dokonce v sekundéru zaměstnána více než polovina obyvatel. Největší podíl zaměstnaných v těchto oborech byl ve Vysokých Studnicích, kde činil 66,3 %. Naopak nejnižší podíl pracujících v průmyslu a stavebnictví byl v obci Ježená (36,6 %), která byla zmiňována již v předchozí kapitole kvůli vysokému podílu osob, zaměstnaných v priméru.

Největší zaměstnavatelé regionu jsou pochopitelně soustředěni v Jihlavě. Zde sídlí dvě firmy s více než tisícem zaměstnanců, a to Bosch Diesel (dnes přibližně 4 500 zaměstnanců) a Automotive Lighting (asi 1 500 zaměstnanců). Dále zde sídlí čtyři firmy s více než 500 zaměstnanými a v celém řešeném území se podle databáze HBI nachází dalších 21 stavebních a průmyslových firem s více než 100 zaměstnanci.

Nejdůležitějším průmyslovým oborem pro Jihlavsko i celý okres Jihlava je strojírenství, zaměřené zejména na dodávky pro automobilový průmysl.

Největším zaměstnavatelem nejen v regionu, ale i v kraji Vysočina, je firma Bosch Diesel s. r. o. Výroba komponentů dieselových motorů firmou Bosch začala v roce 1993, kdy vznikl společný podnik firem Motorpal a Robert Bosch GmbH, do něhož vložil Motorpal pozemek a rozestavěnou výrobní halu a Bosch technologie a strojní vybavení. V nově vzniklé firmě získal Bosch většinový (76%) podíl. V roce 1996 Motorpal odprodal svůj podíl a vznikla samostatná firma Bosch Diesel s. r. o. skupiny Robert Bosch. (ŠERÝ, O., 2010, Bosch, 2009)

V současné době má Bosch Diesel v Jihlavě tři výrobní závody. Závod I je původní výrobní hala poskytnutá firmou Motorpal jako příspěvek do společného projektu, závod II pronajal Bosch Diesel od bývalého Alfatexu v roce 2000 a v roce 2002 byla spuštěna výroba v závodě III

v průmyslové zóně Jihlava-Pávov u dálnice D1. Tato hala je jedna z největších v celém koncernu Robert Bosch. (Bosch, 2009)

Od jejího vzniku v roce 1993 počet zaměstnanců stále roste. Největší přírůstky byly zaznamenány s rozšiřováním výroby v nových halách. V roce 2000 tak jihlavský podnik Bosch Diesel zaměstnával asi 2 500 lidí. Maxima dosáhl počet zaměstnanců v letech 2006 a 2007, kdy firma dávala práci více než 6 200 lidem. Další vývoj je výše popsán v kapitole „Trh práce“. I přes krizi však Bosch Diesel zůstává největším zaměstnavatelem v kraji Vysočina.

Bosch Diesel má velký význam nejen pro Jihlavsko, ale pro celý kraj Vysočina. Jedním z jeho největších subdodavatelů je jihlavský Motorpal, a. s. a i při výběrech dalších subdodavatelů Bosch upřednostňuje české výrobce. Ne každá česká firma je však schopna splnit náročné požadavky Bosche. Jeho význam pro Jihlavu nespočívá pouze ve vytvoření pracovních příležitostí, ale pomohl Jihlavě upevnit její pozici jako centra kraje. Firma také spolupracuje se školami, sportovními kluby a sponzoruje jihlavskou nemocnici. Spolupracuje se Střední školou technickou Jihlava a vytvořil stipendijní program Students&Bosch. (ŠERÝ, O., 2010, Bosch, 2009)

Ztrátou pro Jihlavu je skutečnost, že v letech 2005 / 2006 plánoval Bosch vybudovat v Jihlavě vývojové centrum. V Jihlavě je však výrazný nedostatek vhodně kvalifikovaných osob, z toho důvodu bylo toto středisko nakonec vybudováno v Abstattu v Německu. Většina pracovních míst nejen v Boschi, ale i v dalších strojírenských firmách v Jihlavě nevyžaduje kvalifikaci, tudíž zde chybí motivace budoucích pracovníků k vyššímu vzdělání. Bosch se tuto situaci pokouší měnit například výše uvedeným stipendijním systémem. (ŠERÝ, O., 2010)

Hlavními produkty firmy Bosch Diesel jsou součásti diesellových motorů – čerpadla, ventily a zásobníky. Do roku 1999 byly součástí produkce i automobilové světlomety a jejich součásti. Odběrateli jsou velké světové automobilky. (Bosch, 2009)

Tradičním výrobcem součástí motorů vozidel je Motorpal, a. s. Jeho historie v Jihlavě se píše od roku 1946, kdy zde byla otevřena pobočka podniku PAL České Budějovice. Již roku 1950 se osamostatnil jako národní podnik Motorpal Jihlava. V 90. letech 20. století a na počátku 21. století procházel hlubokou restrukturalizací, vyvolanou potřebou úprav výroby a hledání nových zákazníků. To bylo též spojeno s výrazným úbytkem zaměstnanců. Po roce 2003 došlo ke stabilizaci situace, kdy v jihlavském závodě pracovalo stále okolo tisíce zaměstnanců. Celkem Motorpal zaměstnával ve svých závodech v Jihlavě, Batelově, Jemnici a Velkém Meziříčí v roce 2008 asi 1 800 osob, z toho 1 034 v Jihlavě. Firmu však, vzhledem k jejímu zaměření, poznamenala hospodářská krize, takže, i přes snahu zabránit propouštění¹², již v roce 2009 v jihlavském závodě pracovalo pouze 766 osob a očekávaný počet pro rok 2010 činí pouze 300

¹² po většinu roku 2009 pracovali zaměstnanci pouze čtyři dny v týdnu

lidí. (Motorpal, 2002; e-mailová komunikace s panem Pavlem Novým, HR managerem, Motorpal, a. s.)

Hlavními produkty Motorpalu jsou vstřikovací zařízení pro dieselové motory – trysky, čerpadla, vstřikovače – a servisní zařízení. Tyto výrobky jsou vyváženy převážně do Evropy a USA, ale také do Ruska, Běloruska, Indie a Číny. Z konkrétních odběratelů jsou nejznámější John Deere, Deutz či Steyr, dále Minský motorový závod (MMZ) či ruský KTZ. (Motorpal, 2002)

Společnost Automotive Lighting s. r. o. vznikla roku 1999 jako joint venture firem Robert Bosch GmbH a Magneti Marelli. Druhá zmíněná je od roku 2003 jediným vlastníkem. V současné době firma vyrábí ve dvou lokalitách – v hale v průmyslové zóně Jihlava-Pávov a v hale v areálu výše zmíněné firmy Jipocar u Stříteže u Jihlavy. (Automotive Lighting, s. r. o., 2006)

Společnost vyrábí přední, mlhová a směrová světla do automobilů a jejími odběrateli je řada předních světových automobilek jako BMW, Honda, Hyundai, Mercedes, Opel či Škoda.

Automotive Lighting nebyl hospodářskou krizí zasažen tak výrazně jako ostatní podniky, podle databáze HBI se počet zaměstnanců v roce 2010 snížil oproti roku 2008 pouze o necelých dvě stě.

Historie firmy Moravské kovárny, a. s. sahá do roku 1920, kdy vznikla kovářská firma Zalabek a spol. Spektrum jejích výrobků se postupně rozšiřovalo zejména na části strojů a vozidel. Po 2. světové válce byla firma znárodněna a začleněna do Zbrojovky Brno. Firma prošla složitým vývojem, roku 1989 pak byla znovu vyčleněna jako samostatný podnik Moravské kovárny a o rok později byla zahájena privatizace. V roce 1992 do společnosti vstoupil zahraniční kapitál v podobě rakouské firmy PENN GmbH, která postupně navyšovala svůj podíl na dnešních 97 % akcií. V současné době firma vyrábí kovářské výrobky pro automobilový a stavební průmysl. 90 % produkce je exportováno do zahraničí, a to především do zemí EU. (Moravské kovárny, a. s., 2008)

Také na počtu zaměstnanců Moravských kováren se výrazně podepsala krize. Podle databáze HBI do roku 2008 mírně stoupal na 950 osob, v následujícím roce ale klesl na přibližně 600 osob a na počátku roku 2010 na 530 osob. Také obrát firmy výrazně poklesl z 1,5 mld. Kč v roce 2008 na 500 milionů v roce 2009.

Další významnou strojírenskou firmou je Jihlavan, a. s., zabývající se výrobou hydraulických systémů zejména pro letecký průmysl, ale také pro traktory či nákladní vozidla. Firma vznikla v roce 1952 vyčleněním z Motorpalu. Podle databáze HBI se počet zaměstnanců pohybuje okolo 250. Výrobky Jihlavanu se uplatňují například v letounech L 159, L 39 či JAS 39 Gripen nebo nákladních vozidlech značky Tatra. (Jihlavan, a. s., 2008)

Dlouholetou tradici má v Jihlavě i dřevozpracující průmysl. Dnešní společnost KRONOSPAN CR s. r. o. stojí na základech pily z roku 1883. Po 2. světové válce vzniká továrna zvaná „Dřevostavba“, v roce 1995 přejmenovaná na Horácké dřevařské závody n. p. a později

na Jihlavské dřevařské závody. Od roku 1957 začala výroba dřevotřískových desek, které dodnes tvoří hlavní část výroby. V roce 1994 vznikly Jihlavské dřevařské závody, a. s., které zahájili spolupráci se skupinou KRONOSPAN. (Kronospan Jihlava, 2009)

V současné době je KRONOSPAN, i přes instalaci moderních filtrů a změnou používaných lepidel, jedním z největších znečišťovatelů ovzduší v kraji Vysočina. Počet zaměstnanců je stálý, v letech 2006 až 2008 se pohyboval lehce nad 400 osobami.

Tradici v Jihlavě má i elektronický průmysl, zastoupený firmou Tesla Jihlava. Ta vznikla již roku 1958 jako pobočka společnosti Tesla Lanškroun a v roce 1981 se osamostatnila. Zaměřuje se na vývoj a výrobu dílů a podsestav pro automobilový průmysl na základě požadavků zákazníka. V roce 2009 zaměstnávala přibližně 350 osob a o rok dříve vykázala zisk 12 milionů Kč. (Tesla Jihlava, 2008)

Tradičním odvětvím je i potravinářská výroba. V roce 1951 byla znárodněna místní původně německá mlékárna z roku 1928, která se roku 1960 přeměnila na Jihlavské mlékárny n. p. a posléze se stala součástí podniku Lacrum Brno. V roce 1994 byla privatizována společností Interlacto jako JIMA Jihlavské mlékárny, a. s. a o deset let později změnila název na dnešní Moravia Lacto, a. s. Se 100 miliony litrů vykoupeného mléka ročně patří mezi šest největších mlékáren v České republice. Firma dodává své výrobky (mléko, sýry, máslo a další) společností jako Ahold či Tesco, které v ČR provozují velké obchodní řetězce. Počet zaměstnanců je ustálený, pohybuje se mírně nad 180 osobami. V roce 2008 měla mlékárna obrát 1,3 mld. Kč. Na obratu se 57 % podílí zahraniční obchod. (Moravia Lacto, a. s., 2008)

Se svými 205 zaměstnanci je též významná pekárna LAPEK, která kromě vlastní výroby pečiva provozuje i několik vlastních obchodů. Na několik svých výrobků vlastní značku kvality KLASA. (LAPEK, a. s., 2010)

Jedinými dvěma zástupci textilního průmyslu s více než 100 zaměstnanci v regionu jsou firmy Modeta Style, a. s. Jihlava a Arcade Color s. r. o. v Lukách nad Jihlavou. Počty zaměstnanců obou jsou kolem 150 osob. Modeta Style se zabývá výrobou plavek a sportovního oblečení pod obchodními značkami Modeta Style, Axis a Gabbiano. Arcade Color vyrábí bytový textil a sportovní oděvy pod značkou Arcade. Zároveň je největším zaměstnavatelem v řešeném území mimo Jihlavu.

Z oboru stavebnictví je největším zaměstnavatelem na Jihlavsku firma PSJ, a. s. Patří mezi největší stavební společnosti v ČR. Vznikla v roce 1990 a o deset let později byla vyhlášena „Stavební firmou roku“. Zaměřuje se na pozemní stavby, dodávky investičních celků a také na vlastní developerské projekty. Působí i na zahraničních trzích, například v Saúdské Arábii, Rusku či na Slovensku. Podle databáze HBI zaměstnávala v roce 2008 více než 700 osob. (PSJ, a. s., 2008 – 2010)

7.4 Služby

Terciérní sektor zaměstnával v roce 2001 nejvyšší podíl populace Jihlavska – 49,6 %. Dominantní byl však pouze ve třech obcích – v Jihlavě, Rantířově a Velkém Beranově – přičemž pouze v Jihlavě činil tento podíl více než 50 %. Nejmenší podíl tvořili zaměstnaní v terciéru ve Vysokých Studnicích (23,8 %) a méně než 30% část tvořili ve Věžnici, Šimanově a Smrčné.

Nejvíce vzdělávacích zařízení na Jihlavsku se nachází pochopitelně v samotné Jihlavě. V oblasti předškolního vzdělávání zde působí celkem patnáct mateřských škol, z toho tři v Jihlavě. Jedna z jihlavských škol, MŠ Mozaika, však zahrnuje celkem 17 původně detašovaných pracovišť. V současné době se Jihlavsko potýká s problémem nedostatečné kapacity mateřských škol, způsobeným nárůstem počtu dětí (potomci „silných“ populačních ročníků).

V Jihlavě funguje též 10 základních škol od 1. do 9. ročníku a jedna do 5. ročníku. Další základní školy jsou též v Jamném, Kozlově a Vyskytné nad Jihlavou (školy do 5. třídy) a Kamenici, Lukách nad Jihlavou, Puklicích, Velkém Beranově a Větrném Jeníkově (do 9. třídy).

Střední a vyšší stupně školství jsou soustředěny výhradně do Jihlavy. Zde se nachází 7 středních odborných učilišť, 13 středních škol a 2 gymnázia, z toho jedno soukromé. Dále je zde provozováno pět vyšších odborných škol, z toho čtyři mají soukromého zřizovatele, jedna je zřizována krajem a vyšší policejní škola Ministerstvem vnitra ČR.

V roce 2004 zde byla zákonem č. 375/2004 Sb. zřízena Vysoká škola polytechnická Jihlava a první výuka proběhla v akademickém roce 2005/2006. Jde o veřejnou vysokou školu neuniverzitního typu. V akademickém roce 2009/2010 zde studuje více než 2 500 studentů v šesti oborech v prezenční a třech v kombinované formě. (Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2009)

Dětský domov se školou Jihlava je zařízením, do něhož jsou umísťovány děti, jimž byla nařízena ústavní výchova, ochranná výchova či uloženo předběžné opatření. Jeho součástí je i základní škola.

V Jihlavě též funguje Základní umělecká škola Jihlava.

V oblasti zdravotnictví má nejvyšší význam Jihlava, protože zde je situována Nemocnice Jihlava, která je s přibližně 1 200 zaměstnanci jedním z největších zaměstnavatelů v regionu. Nemocnice poskytuje komplexní zdravotní péči. Je tvořena 21 odděleními, oddělením dlouhodobě nemocných a nemocniční lékárnou. V přilehlé budově „Domu zdraví“ má své ordinace několik dalších obvodních lékařů a specialistů. Ve městě dále působí několik desítek dalších lékařů v soukromých ordinacích. Zde také sídlí Zdravotní ústav se sídlem v Jihlavě. (WEBHOUSE, 2007)

V ostatních větších obcích okresu se nachází zdravotní střediska, obvykle s pracovištěm praktických lékařů pro děti a dospělé, v případě Větrného Jeníkova a Kamenice i stomatologa a gynekologa.

Pro péči o staré lidi a osoby vyžadující péči se na Jihlavsku nachází devět domů s pečovatelskou službou, a to šest v Jihlavě, jeden v Kamenici a dva v Lukách nad Jihlavou, a Domov pro seniory Jihlava-Lesnovec. Ten je v provozu od roku 1976 a v současné době má kapacitu 146 lůžek v 88 pokojích. Za dva roky má být dokončen nový domov pro seniory v objektu bývalé továrny Tesla poblíž centra Jihlavy s kapacitou 75 lůžek. (DVOŘÁKOVÁ, D., 2010)

Jihlava, jako centrum dojížděky za prací, poskytuje i rozsáhlé možnosti nákupů. Kromě mnoha malých specializovaných obchodů, například s potravinami, elektronikou, knihami apod., je v Jihlavě více než 10 supermarketů různých společností (Lidl, Penny, Albert supermarket, Billa a další) a čtyři hypermarkety (Kaufland, Albert hypermarket, Tesco a Interspar). Největší „obchodní zóny“ ve městě jsou tři – u výhledu na Brno po „staré“ silnici II/602, nákupní zóna poblíž dálničního přivaděče (hypermarkety Kaufland, Albert, hobbymarket Bau-max a obchodní dům Patrol) a centrum města s malými obchody a kontroverzními stavbami obchodních domů Prior a City Park Jihlava. Zvláště poslední vybudovaný, City Park Jihlava, poměrně výrazně rozšířil možnosti nákupů ve městě. V nejbližší době má být zahájena výstavba nákupního centra v blízkosti silnice na Pelhřimov.

V řešeném území se nenachází žádná výraznější kulturní či přírodní památka nadregionálního významu. Turisticky nejatraktivnější lokalitou je hluboké údolí řeky Jihlavy u Luk nad Jihlavou a blízká zřícenina hradu Rokštejn, která se však nachází již mimo řešené území. Atraktivní je také centrum Jihlavy s poměrně zachovalým opevněním či katakombami.

8 TRH PRÁCE

8.1 Typologie obcí podle obsazených pracovních míst

Vzhledem k vymezení území je zřejmé, že situace na trhu práce na Jihlavsku závisí na ekonomické situaci zaměstnavatelů v Jihlavě, kde se nachází všichni nejvýznamnější zaměstnavatelé v řešeném území. Většina z nich je zaměřena na automobilový průmysl a strojírenství, což, vzhledem k současné hospodářské krizi, vedlo mezi lety 2008 a 2009 k výraznému nárůstu míry nezaměstnanosti.

Jak je vidět z tabulky (Tab. č. 6) jedinou obcí s čistě pracovní funkcí je Jihlava, kde sídlí zaměstnavatelé osob ze širokého okolí, nikoli pouze okresu Jihlava. Celkem sem v roce 2001 dojíždělo 11 536 osob. Ostatní obce řešeného území plní převážně funkci „výrazně obytnou“, případně „obytnou“. Výrazně obytnou funkci zastávají většinou nejmenší obce regionu do 200 obyvatel. Největší obcí této kategorie je Kamenice s více než 1 000 obyvateli. Zde hraje roli jednak nedostatek pracovních míst v místě, jednak blízkost Luk nad Jihlavou a dobrá dostupnost

do Jihlavy. Jedinou obcí s „pracovně-obytnou“ funkcí jsou Plandry. Ty měly v roce 2001 pouze 160 obyvatel, z čehož pouze 74 zaměstnaných, avšak za prací sem dojíždělo 58 osob. To je způsobeno existencí průmyslové zóny, kde byla vybudována textilní továrna (dnes firma Staalboek a několik dalších), a areálem někdejšího ZD Hybrálec.

Tab. č. 7: Typologie obcí Jihlavska podle poměru mezi počtem obsazených pracovních míst a počtem zaměstnaných v obci v roce 2001

	zaměstnaní	vyjíždějící z obce	dojíždějící do obce	obsazená pracovní místa v obci	funkce
Bílý Kámen	86	68	14	32	výrazně obytná
Bítovčice	187	160	27	54	výrazně obytná
Boršov	47	45	30	32	obytná
Cerekvička-Rosice	66	59	9	16	výrazně obytná
Čížov	91	70	20	41	výrazně obytná
Hubenov	69	58	19	30	výrazně obytná
Hybrálec	178	136	64	106	obytná
Jamné	219	141	58	136	obytná
Ježená	48	44	1	5	výrazně obytná
Jihlava	25 373	2474	11536	34 435	pracovní
Kalhov	63	56	0	7	výrazně obytná
Kamenice	830	565	62	327	výrazně obytná
Kozlov	218	161	20	77	výrazně obytná
Luka nad Jihlavou	1 154	715	173	612	obytná
Malý Beranov	262	198	76	140	obytná
Měšín	92	62	12	42	výrazně obytná
Mirošov	75	67	9	17	výrazně obytná
Otín	49	46	1	4	výrazně obytná
Plandry	72	55	58	75	pracovně-obytná
Puklice	342	226	64	180	obytná
Rančířov	90	74	20	36	výrazně obytná
Rantířov	191	148	51	94	výrazně obytná
Smrčná	124	101	7	30	výrazně obytná
Střítež	168	136	53	85	výrazně obytná
Suchá	88	70	6	24	výrazně obytná
Šimanov	67	55	3	15	výrazně obytná
Velký Beranov	643	469	168	342	obytná
Větrný Jeníkov	275	209	48	114	výrazně obytná
Věžnice	68	54	2	16	výrazně obytná
Vílanec	122	100	31	53	výrazně obytná
Vyskytná nad Jihlavou	311	227	39	123	výrazně obytná
Vysoké Studnice	160	131	14	43	výrazně obytná
Zbinohy	26	23	5	8	výrazně obytná

Zdroje: ČSÚ (2003a), tabulka B.6.; ČSÚ (2003a), tabulka B.8.; ČSÚ (2003e), Tab. č. 716; vlastní zpracování

8.2 Vývoj na trhu práce od roku 2001

V prosinci roku 2001 bylo na Jihlavsku 2 070 nezaměstnaných, z toho přibližně 1 700 v Jihlavě. V průběhu roku 2001 se výrazně zvýšil počet osob, pracujících v Jihlavě, hlavně díky

firmám Bosch Diesel a Automotive Lighting, s. r. o. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2002)

V následujícím roce došlo k mírnému nárůstu počtu uchazečů na 2 328 osob, z toho 1 948 v Jihlavě. Tento nárůst je způsoben zejména restrukturalizací firmy Motorpal, způsobenou nedostatkem zakázek. Mezi lety 2001 a 2002 tak došlo k propuštění 178 zaměstnanců, části z nich i z jihlavského provozu. Naopak dva další klíčoví zaměstnavatelé, Bosch Diesel, s. r. o. a Automotive Lighting, s. r. o., si udržovaly stabilní počet zaměstnanců. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2003)

V roce 2003 došlo k výraznému snížení počtu zaměstnanců Motorpalu o téměř 800 osob, velká část z nich se však do počtu uchazečů v řešeném území nepromítla, protože se toto propouštění odehrálo i v závodech ležících mimo řešené území. Více se projevilo propouštění ve firmě Burson Properties, a. s., které začalo roku 2002. Ostatní významní zaměstnavatelé v tomto roce udržovaly stabilizovaný stav zaměstnanců. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2004)

V dalším roce došlo na Jihlavsku k mírnému snížení uchazečů o zaměstnání i přes další výrazné snížení počtu zaměstnanců v Motorpalu. Dopady tohoto poklesu ale vyrovnalo rozšiřování výroby významných zaměstnavatelů jako Bosch Diesel (o cca 500 zaměstnanců), Automotive Lighting (o více než 400 zaměstnanců) a Moravské kovárny, a. s. (o cca 250 zaměstnanců). (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2005)

V roce 2005 došlo k poměrně výraznému poklesu počtu uchazečů. Ten byl zčásti způsoben změnou metodiky, popsanou v poznámce ke grafu (Obr. č. 12), ale zejména dalším výrazným rozšířením výroby firem Bosch Diesel a Automotive Lighting, které dohromady vytvořily více než 1 200 nových pracovních míst. K poklesu počtu nezaměstnaných přispěla i stabilizace situace Motorpalu, kde se zastavil pokles počtu zaměstnanců. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2006)

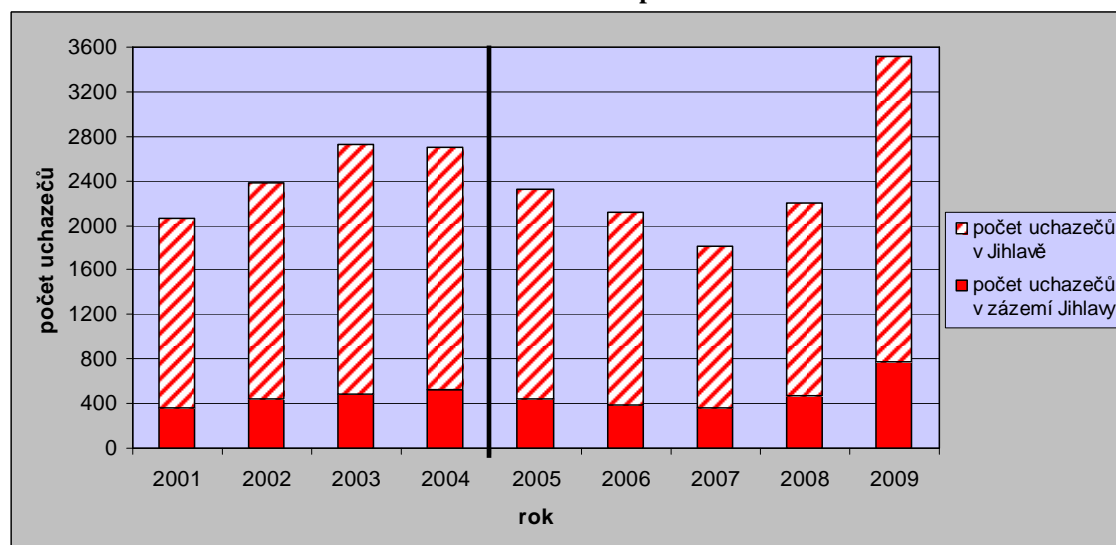
Počet uchazečů klesal do roku 2007, kdy dosáhl 1 816, což byl nejnižší počet ve sledovaném období. K tomu přispíval zejména další rozvoj strojírenské výroby (zejména firmy Bosch Diesel, jejíž počet zaměstnanců se v roce 2006 pohyboval okolo 6 200, či Moravských kováren), který zmírňoval problémy jiných tradičních odvětví jako sklářství či textilního průmyslu (v roce 2006 ukončila činnost firma Bekaert Textiles v Plandrech). (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2008)

V roce 2008 se začaly projevovat dopady světové hospodářské krize, a to zejména na automobilovém průmyslu a jeho dodavatelích. Propouštět byli donuceni téměř všichni velcí zaměstnavatelé z oboru strojírenství a elektrotechniky. V Lukách nad Jihlavou ukončila výrobu firma Pleas, čímž ztratilo práci 111 osob. Propouštět musely i velké dopravní společnosti – České dráhy a ICOM Transport (největší autobusový dopravce v regionu). Počet uchazečů o za-

městnání v tomto roce vzrostl na 2 195. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2009)

Nejsilněji se však krize projevila v roce 2009, kdy mnoho továren přerušovalo výrobu nebo zavádělo čtyřdenní pracovní týdny ve snaze zabránit propouštění. Přesto počet uchazečů o zaměstnání dále rostl a v prosinci roku 2009 dosáhl na Jihlavsku hodnoty 3 519. Největší objem pracovníků propustila firma Bosch Diesel – přibližně 1 500 – přesto zůstala největším zaměstnavatelem v okrese Jihlava s více než 4 300 zaměstnanci. Výrazné propouštění se nevyhnulo ani dalším velkým dodavatelům pro automobilový průmysl – firmám Automotive Lightning (270 propuštěných v roce 2009), Moravské kovárny (více než 200 propuštěných) nebo Motorpal. Podle prognóz Úřadu práce v Jihlavě bude míra nezaměstnanosti dále růst minimálně do poloviny roku 2010. V největších firmách jako je Bosch Diesel či Motorpal se však již situace stabilizovala a byl obnoven pětidenní pracovní týden. Podle vyjádření obchodního ředitele Bosch Diesel byl počet pracovníků snížen na přibližně 4 500, což se zdá být optimální počet pro další provoz. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR; Úřad práce v Jihlavě, 2010; ČÍRTKOVÁ, D., 2009)

Obr. č. 15: Počet uchazečů o zaměstnání na Jihlavsku v prosinci let 2001 – 2009

Poznámka: do 2004 jsou počítáni všichni uchazeči o práci, v roce 2005 došlo ke změně metodiky – nově registrováni jen „dosažitelní uchazeči“, tj. lidé, schopni okamžitého nástupu do zaměstnání (nepatří sem např. ženy na mateřské dovolené, osoby ve výkonu trestu aj.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

8.3 Vývoj míry nezaměstnanosti

Do roku 2007 míry nezaměstnanosti ve většině obcí klesaly. V prosinci roku 2007 dosáhla míra nezaměstnanosti řešeného území 5,4 %. Nejnižší nezaměstnanost byla v obci Věžnice (1,5 %), naopak nejvyšší v obcích Mirošov (14,0 %) a Otín (13,2 %). Na míru nezaměstnanosti v Mirošově má značný vliv skutečnost, že podle analýzy společnosti GAC, spol. s r. o. pro Mi-

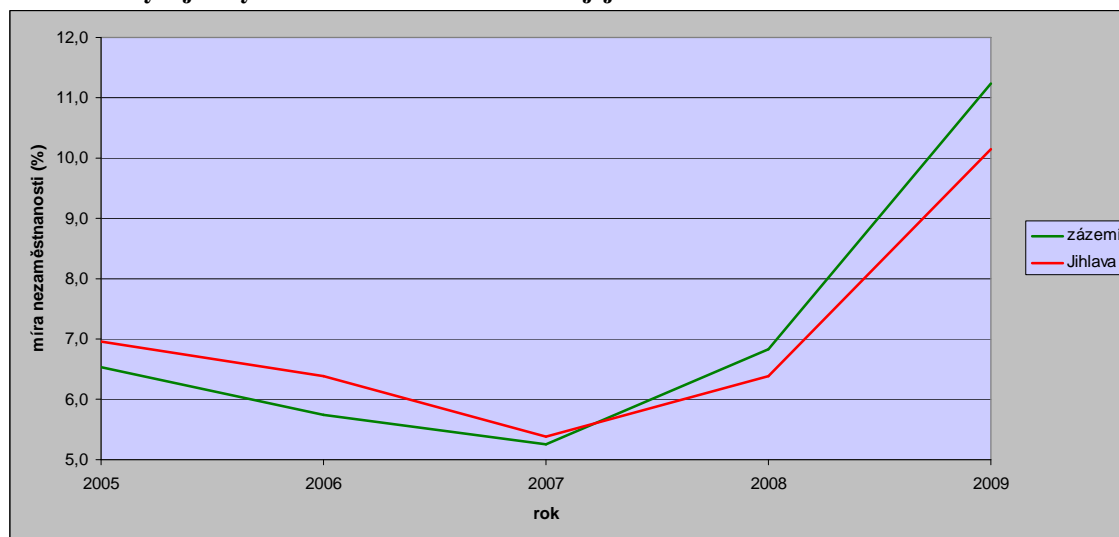
nisterstvo práce a sociálních věcí (GAC, spol. s r. o., 2006) se zde nachází sociálně vyloučená romská lokalita, kde je míra nezaměstnanosti odhadnuta na 100 %. Osob v produktivním věku zde žije přibližně 20. Na celkovou hodnotu řešeného území však tyto míry nemají přílišný vliv, protože jde o velmi malé obce s méně než 90 ekonomicky aktivními obyvateli. Míra nezaměstnanosti v Jihlavě činila 5,4 %.

V prosinci 2008 již byl patrný dopad hospodářské krize. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána v Měšíně (1,1 %), ale ve většině obcí tyto hodnoty vzrostly a celková míra nezaměstnanosti řešeného území se zvýšila na 6,5 %. Nejvyšší nezaměstnanost byla opět zaznamenána v Mirošově (15,1 %) a celkem v osmi obcích činila více než 10 %.

Hospodářská krize se projevila nárůstem míry nezaměstnanosti v téměř všech obcích regionu a celková míra nezaměstnanosti na Jihlavsku dosáhla v prosinci 2009 10,4 %. Nejvyšší hodnoty byly zaznamenány v Mirošově a Rančívově (23,3 % a 21,4 %) a pouze v dvanácti obcích byla míra nezaměstnanosti pod deseti procenty. Naopak nejnižší míry nezaměstnanosti zaznamenaly obce Ježená (4,2 %) a Hubenov (5,7 %). Nejvyšší meziroční nárůsty oproti prosinci 2008 se pohybovaly mezi 10 a 12 procentními body, a to v Rančívově, Suché a Věžnici.

Na míře nezaměstnanosti v Jihlavě se krize projevila mírněji než na zázemí, protože zde v porovnání se zázemím pracuje více obyvatel v terciéru, který krizí nebyl zasažen tak silně. Z toho důvodu byl tento nárůst pozvolnější. Nezaměstnanost v zázemí dosáhla k 31. 12. 2009 11,2 %, zatímco v samotné Jihlavě byla o 1 procentní bod nižší.

Obr. č. 16: Vývoj míry nezaměstnanosti v Jihlavě a jejím zázemí v letech 2005 – 2009

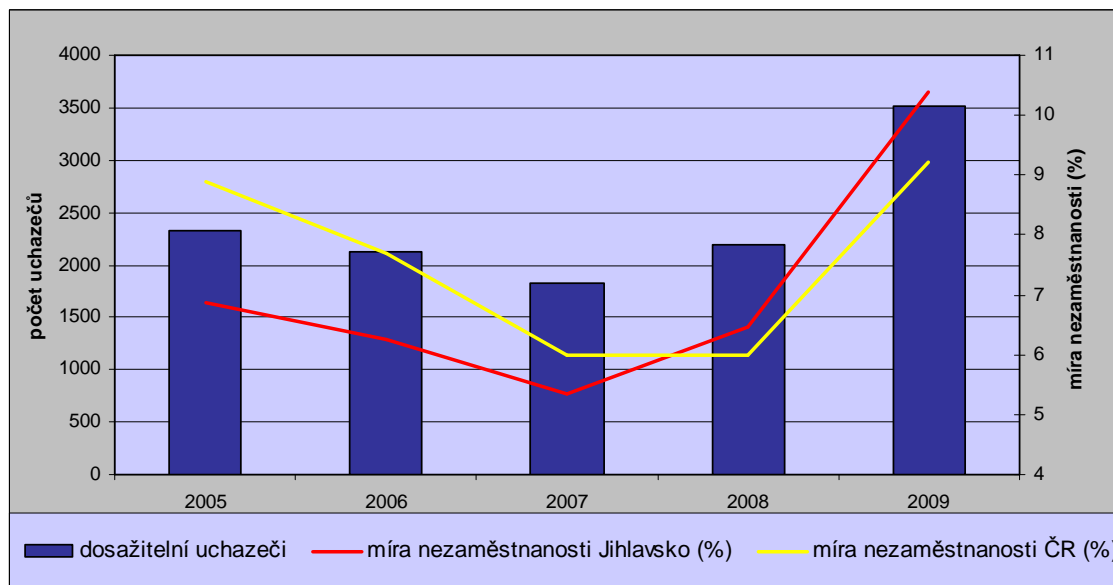

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Při porovnání vývoje míry nezaměstnanosti na Jihlavsku s údaji za celou Českou republiku zjistíme, že do roku 2007 se míra nezaměstnanosti na Jihlavsku pohybovala výrazně pod republikovým průměrem. Za tuto situaci vděčí region výše popsanému rozvoji průmyslové výroby v Jihlavě. Vzhledem ke svému zaměření však byly tyto firmy postiženy výrazně krizí, tak-

že vzestup nezaměstnanosti byl v regionu výraznější než na republikové úrovni a v prosinci 2008 již byla míra nezaměstnanosti Jihlavska asi o 0,5 procentního bodu nižší než průměrná hodnota za Českou republiku. Do prosince 2009 se tento rozdíl ještě zvýšil na 1,2 procentního bodu, když míra nezaměstnanosti Jihlavska dosáhla 10,4 %.

Obr. č. 17: Počty uchazečů na Jihlavsku a míra nezaměstnanosti na Jihlavsku a v ČR v letech 2005 – 2009

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

9 ZÁVĚR

Zvolené zázemí Jihlavy podle dojížděky za prací mělo na Jihlavu silnou vazbu již před rokem 1848, kdy byla značná část obcí součástí městského panství. Po reformě z roku 1850 se Jihlava stala centrem okresu, jehož podoba se lety méně měnila, ale do konce 2. světové války do něj patřily pouze obce ležící na moravské straně zemské hranice. Po roce 1948 se stala Jihlava centrem okresu, jehož součástí se staly všechny obce řešeného území s výjimkou okolí Větrného Jeníkova, Suché a Otína. Reformou státní správy z roku 1960 vznikl okres Jihlava, který se v téměř nezměněné podobě zachoval do zrušení okresních úřadů v roce 2003. Jeho součástí byly i všechny obce řešeného území.

Město Jihlava se svým zázemím tvoří přibližně 1/3 obcí okresu Jihlava, avšak více než 58 % počtu obyvatel. V posledních přibližně deseti letech Jihlava populačně převážně ztrácela (s výjimkou zmiňovaných let 2005 a 2008) zejména vlivem suburbanizace, ale poměrně rozsáhlá bytová výstavba, zejména v okrajových částech jako Helenín či Horní Kosov, naznačuje opětovný zájem o bydlení v Jihlavě.

Mezi lety 2008 a 2009 došlo v řešeném území k nárůstu nezaměstnanosti způsobenému světovou hospodářskou krizí. V porovnání s vyššími celky (okresem, krajem Vysočina a Českou republikou) vykazovalo Jihlavsko v těchto dvou letech mírně vyšší míru nezaměstnanosti,

v prosinci roku 2009 byla nezaměstnanost v řešeném území (10,4 %) o 1,2 procentního bodu vyšší než míra nezaměstnanosti ČR a téměř stejná jako v kraji Vysočina. Za touto hodnotou stojí význam průmyslu v regionu a jeho zaměření na dodávky pro krizí nejvíce zasažený automobilový průmysl.

Prvkem, který výrazně zvyšuje atraktivitu města pro investory je výhodná dopravní poloha u dálnice D1. Přes Havlíčkův Brod je oblast také napojena na elektrifikovanou železnici Praha – Brno. V severojižním a západovýchodním směru region protínají nové či rekonstruované silnice II. třídy. Důležitá je také existence průmyslové zóny v jihlavských částech Pávov a Hruškové Dvory.

Co do struktury zaměstnaných podle sektorů ekonomické aktivity převažovala na Jihlavsku v roce 2001 zaměstnanost v terciéru, přestože má Jihlava ze všech krajských měst nejnižší podíl zaměstnaných v tomto sektoru. Nejvýznamnějším zaměstnavatelem z tohoto sektoru je Nemocnice Jihlava, která je zaměstnavatelem velmi stabilním. Významnou roli zde hraje také stavebnictví a zejména průmysl. Největšími zaměstnavateli jsou dodavatelé pro automobilový průmysl, zvláště investice, pocházející původně od firmy Robert Bosch GmbH – firmy Bosch Diesel a Automotive Lighting, jejichž produkce je přímo zaměřena na dodávky pro výrobu automobilů. Výraznému vlivu průmyslu na zaměstnanost odpovídají i podíly osob se středním vzděláním bez maturity a středním vzděláním s maturitou (nejžádanější pro průmyslovou výrobu), které jsou podle roku 2001 nad celorepublikovým průměrem. Naopak zemědělství a příbuzné obory zaměstnávaly již v roce 2001 pouze asi 3 % ekonomicky aktivních obyvatel.

Přes počáteční problémy se Jihlava pozvolna stává plnohodnotným krajským městem. Přestože má pouze lehce nad 50 tisíc obyvatel, v rámci kraje Vysočina je největším sídlem. Kromě administrativních funkcí krajského úřadu se díky reformám stala Jihlava i sídlem krajského policejního ředitelství, chystá se vznik krajského soudu a dalších úřadů. Zejména díky firmě Bosch Diesel výrazně vzrostl její význam pracovní, s budováním hypermarketů a obchodních center se zvyšuje i její obslužný význam. Rozvíjející se vysoká škola pak poskytuje možnost vytvoření výzkumných či vývojových pracovišť, například ve spolupráci s průmyslovými firmami.

SUMMARY

The aim of this bachelor thesis is a regional geographical analysis of the city Jihlava and its background.

The first part of this thesis comprises a description of historical development of the region with emphasis on development after the year 1848. All these municipalities were integrated into one district the reforms in 1960. The second part of the thesis concerns brief physical-geographical characteristics of the region.

The main objective of the thesis is to analyze the population, the labour market and the economy of the region. The analysis of population is focused on the long-term population development between 1869 and 2001, natural movement and migration of its inhabitants and the structure of inhabitants according to the age, sex and education. In the part focused on the labour market, there is a description of development, causes and spatial distribution of an unemployment rates. Number of employees and the situation at the biggest employers in region are also mentioned in this chapter. In the chapter dealing with economy, the importance of location near the D1 motorway for economy is described. There are also named the most significant companies of different sections of economy.

KEY WORDS: Jihlava, background of Jihlava, population, migration, labour market, economy

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

LITERATURA

ČECH, Luděk, ŠUMPICH, Jan, ZABLOUDIL, Vladimír a kol., 2002: Jihlavsko. In: Mackovčín P., Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek VII. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 528 pp.

ČSÚ. *Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 – dojíždka do zaměstnání a škol – okres Jihlava*. Praha : Český statistický úřad, 2003e. 102 s.

DEMEK, Jaromír, et al. *Geomorfologie českých zemí*. Eva Vovsová. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1965. 336 s., 112 obrázků.

DEMEK, Jaromír, et al. *Hory a nížiny : Zeměpisný lexikon ČSR*. Praha : Academia, 1987. 584 s.

JAROŠ, Zdeněk. *Historie a současnost podnikání na Jihlavsku*. Žehušice : Městské knihy, 2001. 295 s.

KOCOUREK, Ludomír. *Správa v českých zemích a v Československu v letech 1848 - 2005*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2007. 105 s.

KŘESADLO, Karel. *Kapitoly z historie Jihlavy*. Jihlava : Novina, 1992. 190 s.

KVÁŠ, Jindřich. *Větrný Jeníkov : historie a přítomnost*. Větrný Jeníkov : Jednotný kulturní klub Větrný Jeníkov, 1968. 81 s.

PAULUSOVÁ, Jaroslava; BORECKÝ, Jiří . *Mirošov, Jedlov : dějiny obce*. Mirošov : Obecní úřad, 2001. 439 s.

PISKOVÁ, Renata, et al. *Jihlava*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 876 s.

SCHELLE, Karel. *Význam roku 1848 pro vytvoření moderního státního aparátu*. Ostrava : Key Publishing, 2008. 97 s.

STARÝ, Marek. *Vývoj veřejné správy v českých zemích do roku 1848*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2007. 98 s.

TOUŠEK, Václav; KUNC, Josef; VYSTOUPIL, Jiří. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

VLČEK, Vladimír, et al. *Zeměpisný lexikon ČSR : Vodní toky a nádrže*. Prof. RNDr. ing. Václav Král, DrSc.. 1. vyd. Praha : ACADEMIA, 1984. 316 s., 119 obrázků.

VOBR, Jaroslav; KUBÍČEK, Jaromír. *Bibliografie okresu Jihlava*. Brno : Muzejní a vlastivědná společnost, 1988. 342 s.

DIPLOMOVÉ PRÁCE

NOVÁK, Václav. *Dojíždka za prací a pracovní podmíněné migrace v kraji Vysočina*. Brno, 2009. 193 s. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Doc. RNDr. Václav Toušek, CSc..

ŠERÝ, ONDŘEJ: *Český průmysl po roce 1989 (s důrazem na období globální ekonomické krize)*. Brno, 2010, 105 s. Diplomová práce na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. Geografický ústav. Vedoucí diplomové práce Václav Toušek.

MAPY A ATLASY

Jihlava [kartografický dokument]. Redaktor svazku Eva Semotanová. Praha : Historický ústav Akademie věd ČR ; Jihlava : Muzeum Vysočiny Jihlava ; Státní okresní archiv, 2000. 1 atlas (28 mapových listů, 17 s. textu a fot.). (Historický atlas měst České republiky ; sv. 8). Souběžný text též v angličtině a němčině. ISBN 80-85268-96-3.

Krajský úřad v Jihlavě ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci. *Vysočina : Tematický atlas*. Jihlava : [s.n.], 2008. 36 s. ISBN 978-80-254-2080-5.

QUITT, Evžen. *Klimatické oblasti ČSR 1:500 000*, Geografický ústav ČSAV Brno, Brno, 1975.

ČLÁNKY

ČÍRTKOVÁ, Dana. Bosch neplánuje propouštění. *Jihlavské listy* [online]. 20.11.2009, XX/92, [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://jihlavsky-newtonit.cz/default.asp?cache=941173>>.

DVOŘÁKOVÁ, Dana. Míst v domově pro seniory je v Jihlavě málo. Pomůže nový?. *Jihlavský deník* [online]. 2.3.2010, [cit. 2010-04-09]. Dostupný z WWW: <http://jihlavsky.denik.cz/zpravy_region/20100302_ji_mist-v-domove-pro-seniory-je-v-jihlave.html>.

ŠKRABAL, Josef; ŠIMEK, Miroslav. *Český statistický úřad* [online]. 8.3.2007 [cit. 2010-03-02]. Jak je to s počtem obyvatel v obcích?. Dostupné z WWW: <http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/8_3_2007_jak_je_to_s_poctem_obyvatel_v_obcich>.

TOUŠEK, Václav; NOVÁK, Václav. Jihlava - the centre of the Vysočina region and foreign investments. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Rerum Naturalium, Geographica*. 2009, Vol. 40, No. 1, s. 45-66. Dostupný také z WWW: <<http://geography.upol.cz/geographica-40-1>>.

TOUŠEK, Václav - TONEV, Petr: Jihlava: pól hospodářského rozvoje kraje Vysočina? In: O. Milerski, K. Skokan (eds.): *Regionální politika kandidátských zemí před vstupem do Evropské unie*. Sborník příspěvků ze sekce č. 4 z mezinárodní vědecké konference "Ekonomické a adaptační procesy pro české průmyslové regiony před vstupem do EU". - Ostrava, Ekonomická fakulta VŠB - TU, 2002. - s. 214 - 220. - ISBN 80-248-0186-8

VELECHOVSKÁ, Jana. *Agroweb.cz - zemědělský zpravodajský server* [online]. 31.8.2009 [cit. 2010-04-07]. Udržet si místo na trhu. Dostupné z WWW: <http://www.agroweb.cz/Udrzet-si-misto-na-trhu__s45x34451.html>.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Automotive Lighting s.r.o. *Úvod, Automotive Lighting* [online]. c2006 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.al-lighting.cz/>>.

Bosch. *Bosch - BOSCH DIESEL s. r. o. - Jihlava* [online]. c2009 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.bosch.cz/content/language1/html/2927.htm>>.

České dráhy. *Kjr.pdf* [online]. [2008] , 15.7.2008 [cit. 2009-10-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.cd.cz/static/mapy/zelsit/kjr.pdf>>.

CENIA. *Portál veřejné správy České republiky* [online]. c2005 - 2010 [cit. 2010-04-24]. Dostupné z WWW: <http://geoportal.cenia.cz/mapsphere/MapWin.aspx?M_Site=cenia&M_Lang=cs>.

ČSÚ. *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1.1. 2001* [online]. 2001 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2001edicniplan.nsf/t/130032A03F/\\$File/obce.pdf](http://www.czso.cz/csu/2001edicniplan.nsf/t/130032A03F/$File/obce.pdf)>.

ČSÚ. *1302-09, Malý lexikon obcí ČR, obsah* [online]. 16.12. 2009b [cit. 2010-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/1302-09-2009>>.

ČSÚ. *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. c2009a [cit. 2010-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm>.

ČSÚ. *Věkové složení obyvatelstva v roce 2008* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2009c [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4003-09>>.

ČSÚ. *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. c2005a [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/okresy/CZ0612>>.

ČSÚ. *4132-05, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Pramenné dílo*. [online]. 2005b [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/4132-05--3002>>.

ČSÚ. *MOS - Městská a obecní statistika*. [online]. c2008 [cit. 2010-03-30]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0612/>.

ČSÚ. *13-6118-03 Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Jihlava* [online]. Jihlava : Český statistický úřad, 2003a [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.jihlava.czso.cz/xj/edicniplan.nsf/p/13-6118-03>>.

ČSÚ. *13-4114-03, SLDB 2001 - okres Karlovy Vary* [online]. 2003c [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://notes2.czso.cz/xk/edicniplan.nsf/p/13-4114-03>>.

ČSÚ. *13-7105-03, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Prostějov* [online]. 2003d [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://notes2.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/p/13-7105-03>>.

ČSÚ. *13-2137-03, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Mladá Boleslav* [online]. 2003b [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://notes2.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/kapitola/13-2137-03--K000>>.

ČSÚ. *4001-09, Stav a pohyb obyvatelstva v ČR v roce 2009 (předběžné výsledky)* [online]. 15.3.2010, Aktualizováno dne: 28.3. 2010 [cit. 2010-05-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4001-09>>.

ČSÚ Vysočina. *Počet obyvatel v obcích Vysočiny* [online]. c2009a , [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v_obcich_vysociny_>.

ČSÚ Vysočina. *Věkové složení obyvatel podle obcí kraje Vysočina k 31.12. 2008* [online]. 2009b [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/vekove_slozeni_obyvatel_podle_obci_kraje_vysocina_k_31_12_2008>.

ČSÚ Vysočina. 631011-09, *Statistická ročenka kraje Vysočina 2009* [online]. 19.12. 2009c [cit. 2010-04-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.jihlava.czso.cz/xj/edicniplan.nsf/kapitola/631011-09-2009-03>>.

Dopravní podnik města Jihlavy. *Dopravní podnik města Jihlavy, a.s. - Home* [online]. 2006 [cit. 2010-04-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.dpmj.cz/www/mambo/index.php>>.

GAC, spol. s r. o. 5.13.6 *Mirošov* [online]. 2006 [cit. 2010-05-04]. Dostupné z WWW: <http://www.esfcr.cz/mapa/int_vys10_6.html>.

HBI Česká republika s. r. o. *HBI Česká republika - B2B databáze firem* [online]. 2005 [cit. 2010-03-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.hbi.cz/>>.

ICOM Transport. *Www.icomtransport.cz : Domů* [online]. c2009 [cit. 2010-04-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.icomtransport.cz/>>.

Jihlavan a. s. *Jihlavan a. s. - hydraulická zařízení, hydraulika pro letecký průmysl, mobilní hydraulika* [online]. 2008 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.jihlavan.cz/>>.

Kolektiv autorů Českého statistického úřadu. *Historický lexikon obcí České republiky I. díl*. 1. vydání. Praha : Český statistický úřad, 2006. 759 s. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/\\$File/13n106cd1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/$File/13n106cd1.pdf)>.

Krajský úřad kraje Vysočina. *Mikroregiony kraje Vysočina* [online]. c2002-2008 , 7.4. 2008 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <http://www.kr-vysocina.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450008&id=675809&p1=28903>.

Kronospan Jihlava. *Kronospan Jihlava - OSB desky, laminované dřevotřískové desky, plovoucí podlahy* [online]. 2009 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.kronospan.cz/>>.

LAPEK, a. s. *LAPEK, a. s., pekarna a cukrarna Jihlava* [online]. c2010 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.pekarnaacukrarnalapek.cz/>>.

Ministerstvo financí ČR. *Cenový věstník*. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2009. 224 s. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CenovyVestnik_15_2009_pdf.pdf>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska* [online]. [cit. 2010-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>.

Moravia Lacto, a. s. *Mlékárna Moravia Lacto a. s.* [online]. 2008 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.moravialacto.cz/home.php>>.

Moravské kovárny, a. s. *Úvod - Moravské kovárny a. s.* [online]. c2008 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.mokov.com/>>.

Motorpal a. s. *Motorpal* [online]. c2002 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.motorpal.cz/>>.

Povodí Moravy, s.p. *VD Hubenov* [online]. 2008 [cit. 2010-04-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.pmo.cz/vd/hubenov.htm>>.

PSJ, a. s. *PSJ, a. s. - česká stavební společnost* [online]. c2008 - 2010 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.psj.cz/>>.

SEAL, s. r. o. *LEADER, databáze regionů* [online]. c2008 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW: <<http://leader.isu.cz/regiony.aspx>>.

Tesla Jihlava. *Tesla Jihlava* [online]. 2008 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.teslaji.cz/>>.

Úřad práce v Jihlavě. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v kraji Vysočina za rok 2001* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2002], Poslední aktualizace: 3. 4. 2007 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/analyza_2001.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v kraji Vysočina za rok 2002* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2003], Poslední aktualizace: 28. 4. 2006 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/alk1202.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v kraji Vysočina za rok 2003* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2004], Poslední aktualizace: 28. 4. 2006 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/alk1203.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v kraji Vysočina za rok 2004* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2005], Poslední aktualizace: 28. 4. 2006 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/alk1204.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jihlava za rok 2005* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2006], Poslední aktualizace: 28. 4. 2006 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/alo1205.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jihlava za rok 2006* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2007] Poslední aktualizace: 29. 6. 2007 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/jiokres1206.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jihlava za rok 2007* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2008], Poslední aktualizace: 9. 4. 2008 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/jiokres1207-verze_na_web.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jihlava za rok 2008* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2009], Poslední aktualizace: 20. 2. 2009 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/jiokres1208.pdf>.

Úřad práce v Jihlavě. *Analýza vývoje na trhu práce za rok 2009 okres Jihlava* [online]. Jihlava : Úřad práce v Jihlavě, [2010], Poslední aktualizace: 1. 3. 2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ji_info/stat/analyzy/analyza_2009.pdf>.

Vysoká škola polytechnická Jihlava. *Vysoká škola polytechnická Jihlava* [online]. 2009 [cit. 2010-04-09]. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Dostupné z WWW: <http://www.vspj.cz/skola/profil.php?id=1&id_druha_uroven=79>.

WEBHOUSE. *Nemocnice Jihlava* [online]. 2007 [cit. 2010-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.nemji.cz/>>.

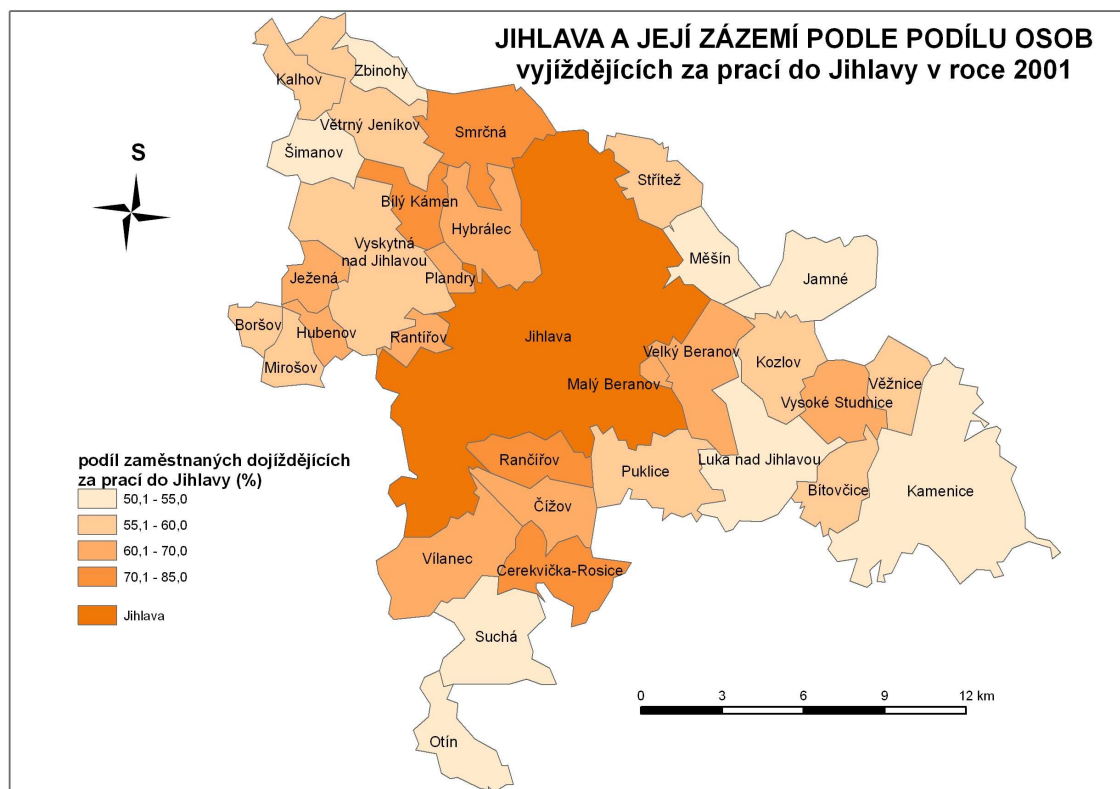
WEBHOUSE. *Seznam ulic dle katastrálního území statutárního města Jihlavy* [online]. 1.8.2007 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <http://www.jihlava.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5967&id=255836>.

WebRex. *Jipocar, spol. s r. o.* [online]. c2006 [cit. 2010-04-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.jipocar.cz/>>.

SEZNAM PŘÍLOH

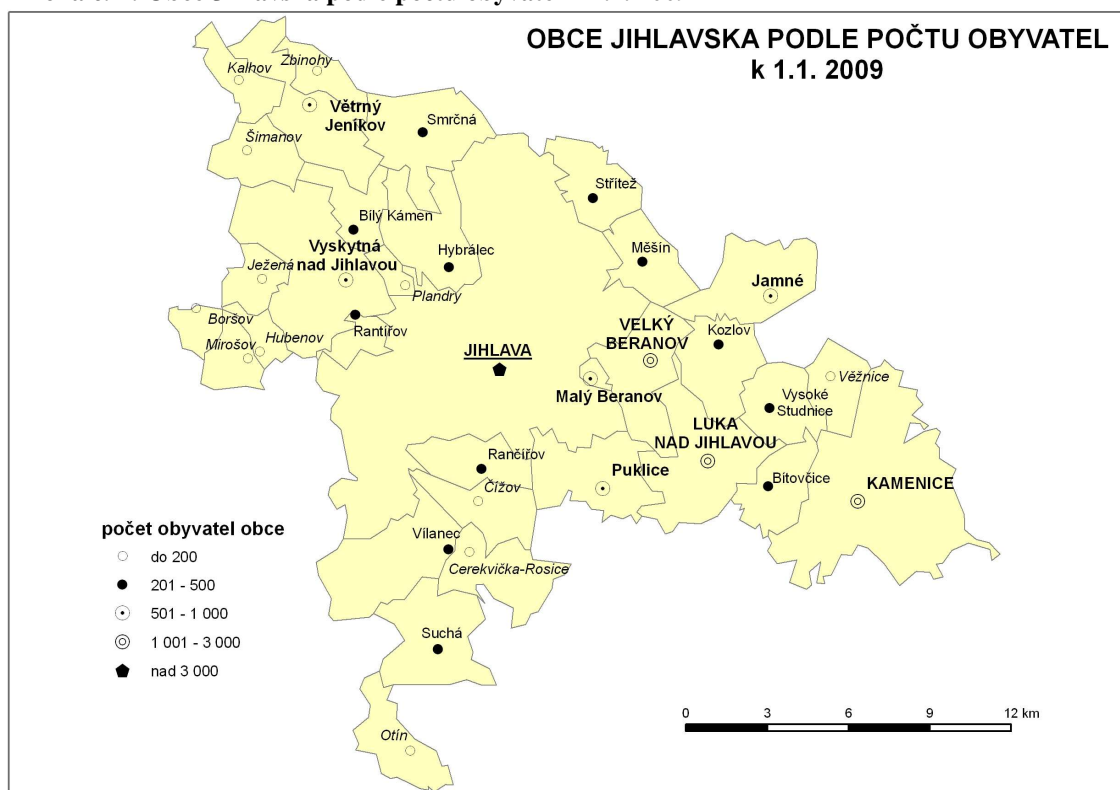
- Příloha č. 1: Vymezení řešeného území
- Příloha č. 2: Obce Jihlavska podle počtu obyvatel k 1.1. 2009
- Příloha č. 3: Přirozená měna obyvatelstva (‰) v obcích Jihlavska v letech 2001 – 2004
- Příloha č. 4: Přirozená měna obyvatelstva (‰) v obcích Jihlavska v letech 2005 – 2008
- Příloha č. 5: Změna indexu stáří v obcích Jihlavska v roce 2008 oproti roku 2001
- Příloha č. 6: Změny měr nezaměstnanosti v obcích Jihlavska v prosinci 2009 oproti prosinci 2008
- Příloha č. 7: Míra nezaměstnanosti v obcích Jihlavska v prosince 2009
- Příloha č. 8: Cena zemědělské půdy v obcích Jihlavska k 19. listopadu 2009
- Příloha č. 9: Vývoj počtu obyvatel v obcích Jihlavska v letech 1869 - 1930
- Příloha č. 10: Vývoj počtu obyvatel v obcích Jihlavska v letech 1950 – 2001
- Příloha č. 11: Změna počtu obyvatel v obcích Jihlavska mezi lety 2001 a 2009
- Příloha č. 12: Migrační saldo (MS) v ‰ obcí Jihlavska v periodách 2001 – 2004 a 2005 – 2008
- Příloha č. 13: Věkové složení (‰) obcí Jihlavska v letech 2001 a 2008
- Příloha č. 14: Hodnoty indexu stáří (I_s) v letech 2001 a 2008 a indexu a koeficientu feminity v roce 2009 v obcích Jihlavska
- Příloha č. 15: Struktura obyvatelstva obcí Jihlavska podle dosaženého vzdělání v roce 2001
- Příloha č. 16: Funkční klasifikace obcí Jihlavska podle ekonomické aktivity obyvatelstva v roce 2001
- Příloha č. 17: Cena zemědělské půdy v obcích Jihlavska v roce 2009

Příloha č. 1: Vymezení řešeného území

Zdroj: ČSÚ (2003e)
vlastní zpracování

Příloha č. 2: Obce Jihlavska podle počtu obyvatel k 1.1. 2009

Zdroj: ČSÚ Vysočina (2009a)
vlastní zpracování

Příloha č. 3: Přirozená měna obyvatelstva (‰) v obcích Jihlavska v letech 2001 – 2004

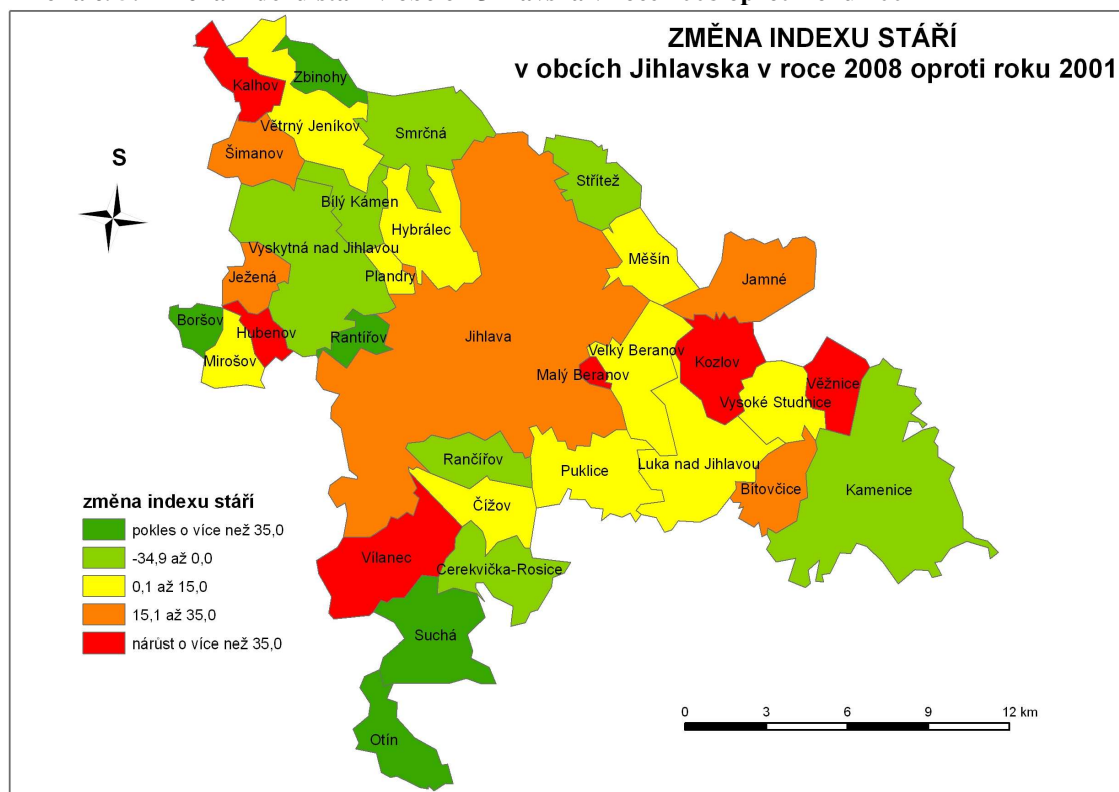
Zdroj: ČSÚ (2009a)
vlastní zpracování

Příloha č. 4: Přirozená měna obyvatelstva (‰) v obcích Jihlavska v letech 2005 – 2008

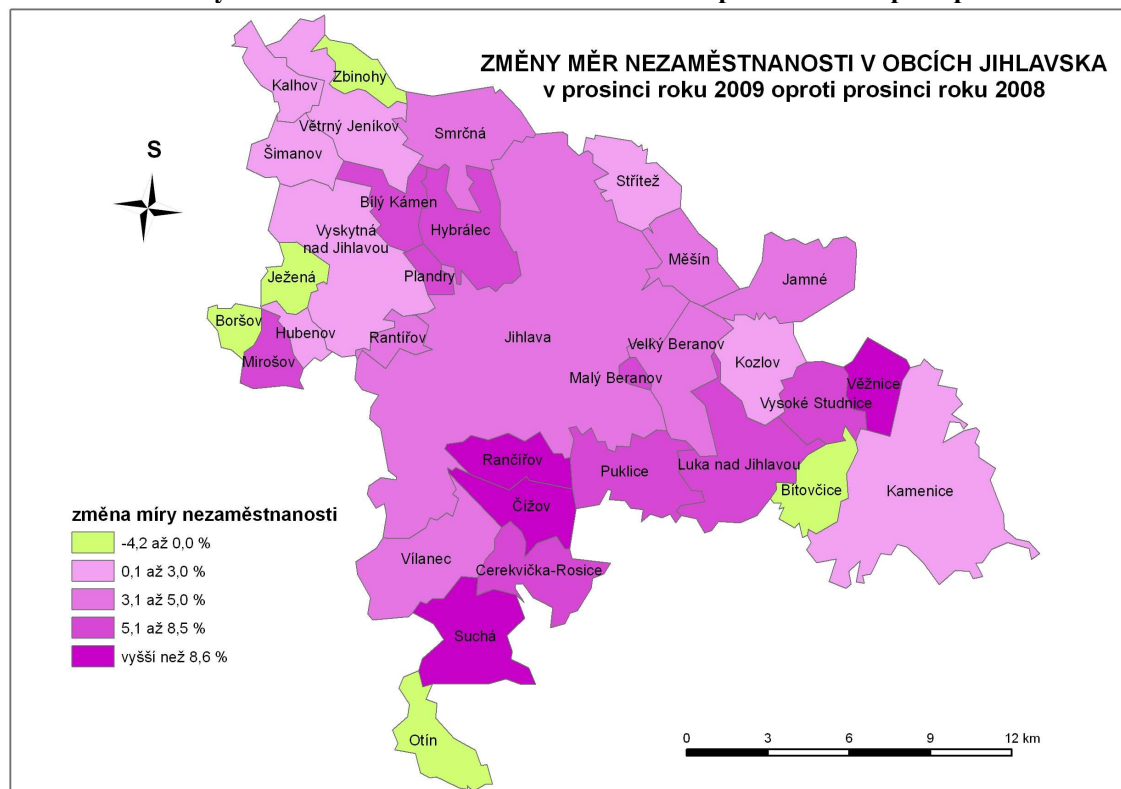
Zdroj: ČSÚ (2009a)
vlastní zpracování

Příloha č. 5: Změna indexu stáří v obcích Jihlavska v roce 2008 oproti roku 2001

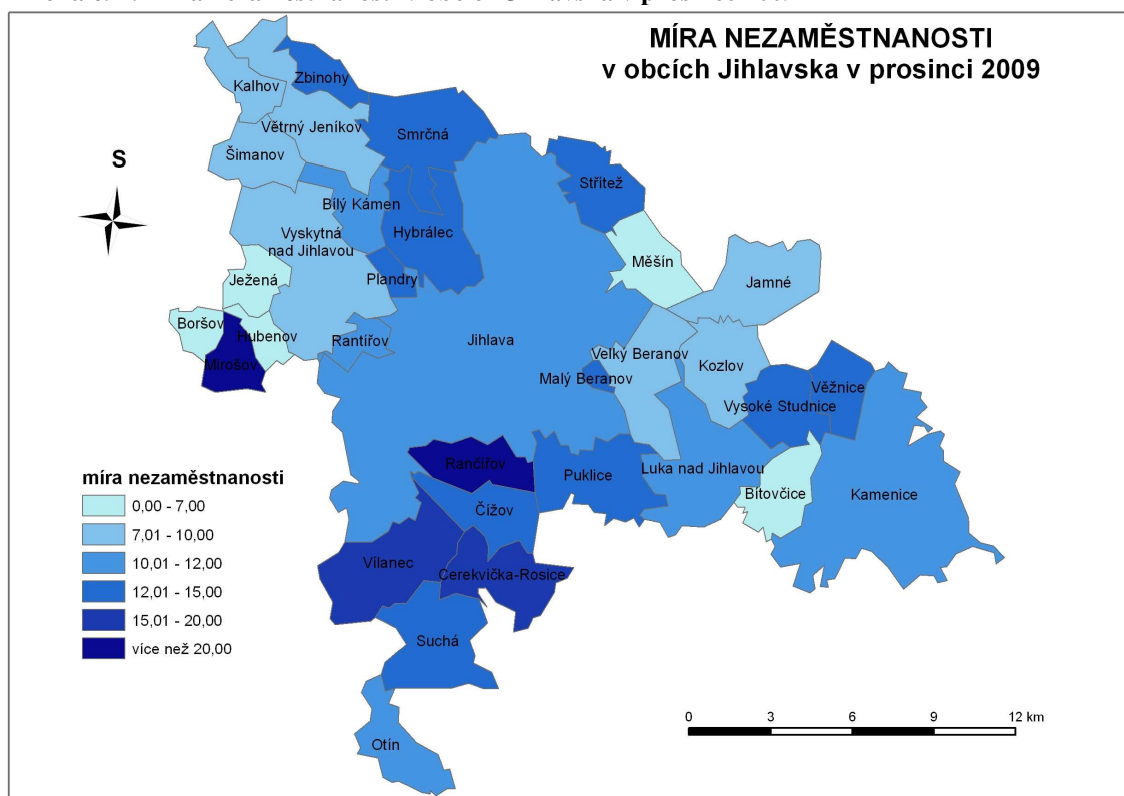
Zdroje: ČSÚ (2005a)
 ČSÚ Vysočina (2009b)
 vlastní zpracování

Příloha č. 6: Změny měr nezaměstnanosti v obcích Jihlavska v prosinci 2009 oproti prosinci 2008

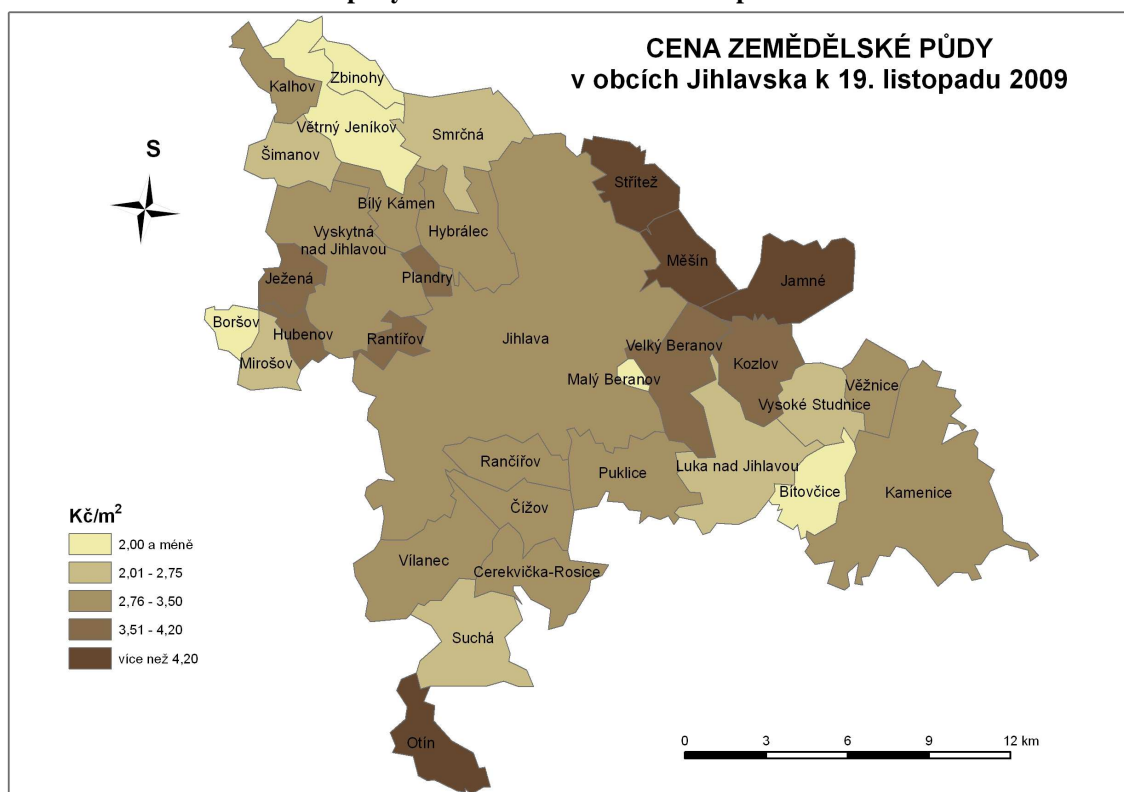
Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
 vlastní zpracování

Příloha č. 7: Míra nezaměstnanosti v obcích Jihlavska v prosinci 2009

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
vlastní zpracování

Příloha č. 8: Cena zemědělské půdy v obcích Jihlavska k 19. listopadu 2009

Poznámka: u obcí s více katastrálními územími byla použita průměrná hodnota
Zdroj: Ministerstvo financí ČR (2009)

Příloha č. 9: Vývoj počtu obyvatel v obcích Jihlavska v letech 1869 - 1930

	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Bílý Kámen	147	174	191	207	197	210	182
Bitovčice	485	439	459	465	536	551	544
Boršov	238	235	265	291	305	272	241
Cerekvička-Rosice	340	326	346	331	324	298	305
Čížov	265	256	274	255	249	262	244
Hubenov	171	152	138	129	157	169	142
Hybrálec	594	571	595	676	674	665	588
Jamné	492	536	553	602	573	584	615
Ježená	223	223	238	232	218	219	246
Jihlava	23 833	26 559	28 577	29 858	32 344	32 702	36 659
Kalhov	229	270	251	238	254	214	213
Kamenice	2 704	2 849	2 764	2 756	2 691	2 601	2 563
Kozlov	507	555	710	797	750	657	626
Luka nad Jihlavou	1 347	1 387	1 611	1 802	2 007	2 053	2 274
Malý Beranov	254	241	338	453	556	458	418
Měšín	247	271	272	265	243	263	246
Mirošov	560	441	397	350	354	362	344
Otín	258	253	215	189	188	182	165
Plandry	223	212	206	214	201	185	183
Puklice	1 131	1 063	1 158	1 167	1 124	1 021	1 130
Rančířov	261	278	269	255	269	259	278
Rantířov	383	323	334	361	389	374	411
Smrčná	886	839	814	883	991	915	728
Střítež	950	801	861	917	906	1 010	1 070
Suchá	571	591	575	536	497	458	435
Šimanov	517	486	502	434	442	440	363
Velký Beranov	742	803	940	949	1 067	1 010	1 034
Větrný Jeníkov	1 234	1 166	1 119	981	904	834	768
Věžnice	274	308	327	283	281	295	294
Vílanec	441	499	548	450	420	393	380
Vyskytná nad Jihlavou	1 040	1 116	1 139	1 158	1 150	1 082	1 083
Vysoké Studnice	360	395	491	490	448	456	483
Zbinohy	257	259	209	235	228	225	187

Zdroj: Kolektiv autorů Českého statistického úřadu (2006)
vlastní zpracování

Příloha č. 10: Vývoj počtu obyvatel v obcích Jihlavska v letech 1950 – 2001

	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Bílý Kámen	106	127	113	110	118	151
Bítovčice	511	500	476	430	407	399
Boršov	187	186	164	131	110	104
Cerekvička-Rosice	222	207	153	123	120	131
Čížov	190	162	152	141	142	161
Hubenov	143	153	157	142	153	148
Hybrálec	400	430	391	327	323	361
Jamné	522	561	542	488	447	490
Ježená	158	160	132	107	100	104
Jihlava	31 268	36 528	42 538	49 764	51 831	50 702
Kalhov	170	172	159	148	123	117
Kamenice	2 228	2 382	2 098	1 928	1 924	1 768
Kozlov	549	499	426	437	434	450
Luka nad Jihlavou	2 125	2 269	2 290	2 376	2 335	2 480
Malý Beranov	392	511	442	506	541	554
Měšín	184	160	156	152	167	187
Mirošov	227	259	234	228	177	189
Otín	134	141	118	96	97	85
Plandry	113	157	137	140	131	160
Puklice	833	838	786	720	697	732
Rančířov	210	190	189	196	168	194
Rantířov	324	328	312	313	331	355
Smrčná	424	469	390	345	296	296
Střítež	844	841	489	338	319	332
Suchá	331	348	279	229	208	215
Šimanov	304	287	248	206	173	179
Velký Beranov	707	820	746	872	1 077	1 192
Větrný Jeníkov	573	605	540	525	607	611
Věžnice	223	211	198	169	156	150
Vílanec	310	299	227	203	219	259
Vyskytná nad Jihlavou	804	825	687	654	599	623
Vysoké Studnice	365	400	360	343	330	339
Zbinohy	139	133	113	88	57	58

Zdroj: Kolektiv autorů Českého statistického úřadu (2006)
vlastní zpracování

Příloha č. 11: Změna počtu obyvatel v obcích Jihlavska mezi lety 2001 a 2009

	1.1.2001	1.1.2009	rozdíl 2009 - 2001	index růstu 2009/2001
Bílý Kámen	151	219	68	145,0
Bítovčice	400	430	30	107,5
Boršov	104	138	34	132,7
Cerekvička-Rosice	130	122	-8	93,8
Čížov	160	184	24	115,0
Hubenov	149	131	-18	87,9
Hybrálec	368	404	36	109,8
Jamné	493	503	10	102,0
Ježená	103	124	21	120,4
Jihlava	51 022	51 143	121	100,2
Kalhov	117	118	1	100,9
Kamenice	1 777	1 794	17	101,0
Kozlov	433	452	19	104,4
Luka nad Jihlavou	2 471	2 659	188	107,6
Malý Beranov	548	561	13	102,4
Měšín	185	201	16	108,6
Mirošov	192	179	-13	93,2
Otín	85	78	-7	91,8
Plandry	161	178	17	110,6
Puklice	742	770	28	103,8
Rančířov	199	338	139	169,8
Rantířov	357	463	106	129,7
Smrčná	300	322	22	107,3
Střítež	335	351	16	104,8
Suchá	212	266	54	125,5
Šimanov	181	180	-1	99,4
Velký Beranov	1 221	1 300	79	106,5
Větrný Jeníkov	615	603	-12	98,0
Věžnice	154	146	-8	94,8
Vílanec	256	317	61	123,8
Vyskytná nad Jihlavou	626	769	143	122,8
Vysoké Studnice	341	377	36	110,6
Zbinohy	58	67	9	115,5
JIHLAVSKO	64 646	65 887	1 241	101,9

Zdroje: ČSÚ Vysočina (2009a)
ČSÚ (2001)
vlastní zpracování

Příloha č. 12: Migrační saldo (MS) v ‰ obcí Jihlavsko v periodách 2001 – 2004 a 2005 – 2008

	2001 - 2004			2005 - 2008		
	přistěhovalí	vystěhovalí	MS	přistěhovalí	vystěhovalí	MS
Bílý Kámen	43	5	54,9	39	14	30,2
Bítovčice	63	56	4,3	119	96	13,7
Boršov	18	3	33,6	20	5	29,1
Cerekvička-Rosice	5	15	-20,3	16	12	8,4
Čížov	15	14	1,5	40	26	20,1
Hubenov	9	13	-6,9	8	11	-5,5
Hybrálec	78	35	28,0	61	58	1,9
Jamné	24	23	0,5	41	41	0,0
Ježená	9	2	16,3	23	8	31,8
Jihlava	3 321	4 056	-3,7	6 165	5 314	4,2
Kalhov	10	4	12,2	4	12	-16,3
Kamenice	167	134	4,7	200	191	1,3
Kozlov	28	20	4,4	38	51	-7,1
Luka nad Jihlavou	323	216	10,6	412	363	4,7
Malý Beranov	50	52	-0,9	82	89	-3,1
Měšín	11	16	-6,8	35	26	11,7
Mirošov	9	23	-19,2	29	25	5,6
Otín	1	5	-12,0	4	9	-15,6
Plandry	26	32	-9,4	51	32	28,3
Puklice	59	47	4,0	85	60	8,2
Rančířov	32	20	14,7	141	24	106,8
Rantířov	112	42	44,7	71	45	14,6
Smrčná	29	21	6,7	60	24	29,1
Střítež	6	21	-11,5	65	40	18,7
Suchá	51	25	29,1	58	24	34,1
Šimanov	11	18	-10,2	35	21	20,3
Velký Beranov	165	92	14,8	126	133	-1,4
Větrný Jeníkov	41	81	-16,8	89	76	5,5
Věžnice	14	19	-8,4	13	7	10,4
Vílanec	71	32	35,6	52	41	9,0
Vyskytná nad Jihlavou	107	44	24,3	149	80	23,9
Vysoké Studnice	25	24	0,7	60	28	22,1
Zbinohy	10	13	-13,4	19	9	41,3
JIHLAVSKO	4 943	5 223	-1,1	8 410	6 995	5,5

Zdroj: ČSÚ (2009a)
vlastní zpracování

Příloha č. 13: Věkové složení (%) obcí Jihlavska v letech 2001 a 2008

	2001			2008		
	0 - 14	15 - 64	65+	0 - 14	15 - 64	65+
Bílý Kámen	17,9	70,9	11,3	16,0	76,3	7,8
Bítovčice	16,0	69,2	14,8	14,7	69,3	16,0
Boršov	13,5	67,3	19,2	20,3	62,3	17,4
Cerekvička-Rosice	16,8	65,6	17,6	14,8	71,3	13,9
Čížov	17,4	73,9	8,7	13,6	77,7	8,7
Hubenov	19,6	64,9	15,5	9,9	72,5	17,6
Hybrálec	17,7	67,3	15,0	13,6	74,8	11,6
Jamně	21,6	64,1	14,3	17,7	65,6	16,7
Ježená	24,0	59,6	16,3	16,1	69,4	14,5
Jihlava	15,5	70,9	13,7	13,3	71,5	15,2
Kalhov	13,7	71,8	14,5	12,7	66,9	20,3
Kamenice	15,5	69,2	15,3	14,7	71,2	14,2
Kozlov	18,2	70,0	11,8	11,7	72,1	16,2
Luka nad Jihlavou	17,7	67,3	15,0	16,2	67,8	16,0
Malý Beranov	19,0	68,2	12,8	14,4	70,6	15,0
Měšín	20,3	71,1	8,6	19,9	69,7	10,4
Mirošov	18,5	63,0	18,5	15,1	68,7	16,2
Otín	11,8	72,9	15,3	15,4	70,5	14,1
Plandry	20,6	68,8	10,6	18,5	70,2	11,2
Puklice	18,3	67,3	14,3	15,3	70,9	13,8
Rančířov	19,1	72,2	8,8	21,6	71,6	6,8
Rantířov	14,6	71,5	13,8	20,5	69,1	10,4
Smrčná	16,2	68,6	15,2	15,2	71,7	13,0
Střítež	16,6	70,2	13,3	17,9	68,1	14,0
Suchá	15,8	67,4	16,7	15,4	75,6	9,0
Šimanov	17,3	60,9	21,8	13,9	65,0	21,1
Velký Beranov	18,8	73,7	7,6	16,5	75,6	7,9
Větrný Jeníkov	17,0	70,4	12,6	16,3	70,1	13,6
Věžnice	18,0	62,7	19,3	8,9	75,3	15,8
Vílanec	24,3	66,0	9,7	14,8	73,8	11,4
Vyskytná nad Jihlavou	17,2	68,1	14,8	16,6	70,5	12,9
Vysoké Studnice	20,1	69,0	10,9	18,3	69,5	12,2
Zbinohy	10,3	70,7	19,0	14,9	73,1	11,9
JIHLAVSKO	15,9	70,4	13,7	13,9	71,3	14,8

Zdroje: ČSÚ Vysočina (2009b)
ČSÚ (2005a)
vlastní zpracování

Příloha č. 14: Hodnoty indexu stáří (I_s) v letech 2001 a 2008 a indexu a koeficientu feminity v roce 2009 v obcích Jihlavska

	2001	2008	index feminty	koeficient feminity (%)
Bílý Kámen	63,0	48,6	888	47,03
Bítovčice	92,2	109,5	972	49,30
Boršov	142,9	85,7	1 091	52,17
Cerekvička-Rosice	104,5	94,4	794	44,26
Čížov	50,0	64,0	840	45,65
Hubenov	79,3	176,9	1 148	53,44
Hybrálec	84,4	85,5	961	49,01
Jamně	66,0	94,4	965	49,11
Ježená	68,0	90,0	879	46,77
Jihlava	88,3	113,7	1 044	51,07
Kalhov	106,3	160,0	1 000	50,00
Kamenice	98,5	96,6	989	49,72
Kozlov	64,6	137,7	883	46,90
Luka nad Jihlavou	85,2	98,6	1 004	50,09
Malý Beranov	67,6	103,7	975	49,38
Měšín	42,1	52,5	1 010	50,25
Mirošov	100,0	107,4	845	45,81
Otín	130,0	91,7	1 000	50,00
Plandry	51,5	60,6	978	49,44
Puklice	78,4	89,8	920	47,92
Rančířov	45,9	31,5	1 012	50,30
Rantířov	94,2	50,5	1 022	50,54
Smrčná	93,8	85,7	1 038	50,93
Střítež	80,0	77,8	887	47,01
Suchá	105,9	58,5	1 062	51,50
Šimanov	125,8	152,0	935	48,33
Velký Beranov	40,2	48,1	955	48,85
Větrný Jeníkov	74,0	83,7	984	49,59
Věžnice	107,4	176,9	1 000	50,00
Vílanec	39,7	76,6	910	47,63
Vyskytná nad Jihlavou	86,0	77,3	967	49,15
Vysoké Studnice	54,4	66,7	1 094	52,25
Zbínohy	183,3	80,0	971	49,25
JIHLAVSKO	85,8	106,2	1 028	50,68

Zdroje: ČSÚ Vysočina (2009b)
 ČSÚ (2005a)
 ČSÚ Vysočina (2009a)
 vlastní zpracování

Příloha č. 15: Struktura obyvatelstva obcí Jihlavska podle dosaženého vzdělání v roce 2001

	obyvatel- stvo 15 leté a starší	základní a nižší (%)	střední bez maturity (%)	úplné střední s maturitou (%)	vysoko- školské (%)	minimálně s maturitou (%)
Bílý Kámen	124	23,4	42,7	29,0	4,8	33,9
Bítovčice	335	27,8	48,4	20,9	3,0	23,9
Boršov	90	28,9	38,9	28,9	3,3	32,2
Cerekvička-Rosice	109	40,4	45,0	11,0	3,7	14,7
Čížov	133	32,3	37,6	23,3	6,8	30,1
Hubenov	119	31,9	40,3	22,7	5,0	27,7
Hybrálec	297	26,3	45,1	24,9	3,7	28,6
Jamné	384	26,3	45,1	22,9	5,7	28,6
Ježená	79	26,6	49,4	22,8	1,3	24,1
Jihlava	42 854	22,2	36,3	32,0	9,5	41,5
Kalhov	101	25,7	53,5	20,8	0,0	20,8
Kamenice	1 494	30,9	45,8	20,1	3,2	23,4
Kozlov	368	27,7	47,3	20,1	4,9	25,0
Luka nad Jihlavou	2 042	24,3	43,6	27,3	4,8	32,1
Malý Beranov	449	24,5	39,9	29,2	6,5	35,6
Měšín	149	31,5	48,3	18,1	2,0	20,1
Mirošov	154	29,2	51,9	16,2	2,6	18,8
Otín	75	38,7	42,7	14,7	4,0	18,7
Plandry	127	27,6	43,3	22,8	6,3	29,1
Puklice	598	31,8	44,8	19,1	4,3	23,4
Rančířov	157	29,9	40,1	27,4	2,5	29,9
Rantířov	303	19,1	49,5	26,4	5,0	31,4
Smrčná	248	31,9	47,2	18,5	2,4	21,0
Střítež	277	30,0	47,7	20,2	2,2	22,4
Suchá	181	38,7	45,9	12,2	3,3	15,5
Šimanov	148	29,7	49,3	18,9	2,0	20,9
Velký Beranov	968	21,0	43,0	29,3	6,7	36,1
Větrný Jeníkov	507	28,0	39,6	26,0	6,3	32,3
Věžnice	123	34,1	51,2	13,0	1,6	14,6
Vílanec	196	34,2	43,4	20,9	1,5	22,4
Vyskytná nad Jihlavou	516	28,5	42,6	25,0	3,9	28,9
Vysoké Studnice	271	25,8	50,2	21,8	2,2	24,0
Zbinohy	52	40,4	44,2	13,5	1,9	15,4
JIHLAVSKO	54 028	23,3	38,1	30,2	8,5	38,6

Zdroj: ČSÚ (2003a), tabulka B.5.
vlastní zpracování

Příloha č. 16: Funkční klasifikace obcí Jihlavska podle ekonomické aktivity obyvatelstva v roce 2001

	I. (%)	II. (%)	III. (%)	funkce obce
Bílý Kámen	18,1	41,0	41,0	obslužně-průmyslová
Bítovčice	8,1	53,2	38,7	průmyslově-obslužná
Boršov	21,3	46,8	31,9	průmyslově-obslužná
Cerekvička-Rosice	5,4	57,1	37,5	průmyslově-obslužná
Čížov	8,7	47,8	43,5	průmyslově-obslužná
Hubenov	15,7	47,1	37,1	průmyslově-obslužná
Hybrálec	6,1	53,6	40,3	průmyslově-obslužná
Jamné	11,7	48,4	39,9	průmyslově-obslužná
Ježená	29,3	36,6	34,1	polyfunkční
Jihlava	1,6	46,0	52,4	obslužně-průmyslová
Kalhov	17,7	46,8	35,5	průmyslově-obslužná
Kamenice	12,0	53,8	34,1	průmyslově-obslužná
Kozlov	16,4	49,3	34,2	průmyslově-obslužná
Luka nad Jihlavou	3,1	55,3	41,5	průmyslově-obslužná
Malý Beranov	2,7	52,3	44,9	průmyslově-obslužná
Měšín	12,2	56,7	31,1	průmyslově-obslužná
Mirošov	15,4	52,6	32,1	průmyslově-obslužná
Otín	17,6	45,1	37,3	průmyslově-obslužná
Plandry	8,2	57,5	34,2	průmyslově-obslužná
Puklice	13,3	51,5	35,3	průmyslově-obslužná
Rančířov	7,6	50,0	42,4	průmyslově-obslužná
Rantířov	6,3	46,6	47,1	obslužně-průmyslová
Smrčná	17,2	54,3	28,4	průmyslově-obslužná
Střítež	9,9	59,6	30,4	průmyslově-obslužná
Suchá	20,3	48,1	31,6	průmyslově-obslužná
Šimanov	20,0	52,9	27,1	průmyslově-obslužná
Velký Beranov	7,3	43,9	48,8	obslužně-průmyslová
Větrný Jeníkov	5,5	48,7	45,8	průmyslově-obslužná
Věžnice	20,9	52,2	26,9	průmyslově-obslužná
Vílanec	10,5	54,0	35,5	průmyslově-obslužná
Vyskytná nad Jihlavou	9,3	52,9	37,7	průmyslově-obslužná
Vysoké Studnice	10,0	66,3	23,8	průmyslově-obslužná
Zbinohy	8,0	52,0	40,0	průmyslově-obslužná

Zdroj: ČSÚ (2003a), tabulka B.7.
vlastní zpracování

Příloha č. 17: Cena zemědělské půdy v obcích Jihlavska v roce 2009

	cena půdy (Kč/m)
Bílý Kámen	2,97
Bítovčice	1,95
Boršov	1,98
Cerekvička-Rosice	3,00
Čížov	3,10
Hubenov	3,60
Hybrálec	3,50
Jamné	5,09
Ježená	3,67
Jihlava	3,37
Kalhov	2,79
Kamenice	3,13
Kozlov	4,18
Luka nad Jihlavou	2,52
Malý Beranov	1,85
Měšín	5,09
Mirošov	2,40
Otín	4,32
Plandry	3,75
Puklice	2,79
Rančířov	2,83
Rantířov	3,78
Smrčná	2,55
Střítež	4,54
Suchá	2,71
Šimanov	2,25
Velký Beranov	4,08
Větrný Jeníkov	1,94
Věžnice	3,35
Vílanec	3,08
Vyskytná nad Jihlavou	3,29
Vysoké Studnice	2,60
Zbinohy	1,67

Poznámka: u obcí s více katastrálními územími byla použita průměrná hodnota
 Zdroj: Ministerstvo financí ČR (2009)
 vlastní zpracování